

**Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce**

Charitní a sociální práce

Markéta Poláchová Kropáčková

Zapojení občanů mikroregionu Moštěnka do dobrovolnictví

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Tatiana Matulayová Ph.D.

2019

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a že jsem všechny použité informační zdroje uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci 21. března 2019

.....
Markéta Poláchová Kropáčková

Poděkování

Tímto bych velmi ráda poděkovala vedoucí mé práce PaedDr. Tatianě Matulayové, Ph.D. za odborné vedení a cenné rady, které mi během psaní práce poskytovala.

Velký dík patří také mému muži a celé rodině, kteří mě po celou dobu studia podporovali.

Obsah

1	Venkov místo pro život	7
1.1	Charakteristika venkovského prostoru	7
1.2	Rozvoj rurálního prostředí – současné trendy	8
1.3	Občanský život na venkově	11
2	Dobrovolnictví	14
2.1	Dobrovolnictví – současnost i perspektivy.....	14
2.2	Dobrovolnictví jako nástroj komunitního rozvoje.....	17
2.3	Sociální kapitál a dobrovolnictví.....	18
2.4	Formální a neformální dobrovolnictví.....	23
3	Metodologie výzkumu.....	25
3.1	Cíle výzkumu.....	25
3.2	Metoda kvantitativního výzkumu	25
3.3	Výzkumné otázky a hypotézy.....	26
3.4	Lokalita výzkumu	30
3.5	Předvýzkum	30
3.6	Výzkumný soubor a sběr dat	30
4	Prezentace výzkumu.....	33
4.1	Charakteristiky respondentů	33
4.2	Informovanost o dobrovolnictví a propagace	36
4.3	Zkušenosti s dobrovolnictvím	44
4.4	Ochota k zapojení do dobrovolnictví.....	49
4.5	Další faktory ovlivňující dobrovolnictví	60
4.6	Shrnutí	64
5	Diskuse	66
	ZÁVĚR.....	68
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	69
	Elektronické zdroje	71

ÚVOD

Dobrovolnictví se nedá ničím nahradit. Dobrovolnictví na venkově je velmi potřebné, protože dokáže lidem částečně pomoci tam, kde chybí služby a podpora ze strany některých institucí, především neziskových organizací zaměřených na sociální podporu. Proto je také důležitou součástí sociální práce. Neodmyslitelnou funkcí dobrovolnictví je také posilování vazeb uvnitř komunity. Ve venkovském prostoru se uplatňuje především forma komunitního dobrovolnictví. Komunita je přirozený celek, který vytváří společenství občanů a její fungování je závislé na participaci občanů, veřejné sféry a komerční sféry. Tam, kde lidé spolupracují a vládne vzájemná důvěra, tam přetrvává i přirozené dobrovolnictví.

Cílem této práce je vyhodnocení potenciálu k dobrovolnictví¹ v mikroregionu Moštěnka a specifikace dobrovolnictví ve venkovském prostoru. V současné době se v mikroregionu Moštěnka zpracovává komunitní plán sociálních služeb, kde se uvažuje i o aktivizaci dobrovolníků. Je připraven projekt „Komunitní práce po Moštěnku“, kde jsou dobrovolníci zahrnuti jako jedna ze základních složek podpory pro řešení sociálních problémů venkova. Výstupem této práce bude vyhodnocení potenciálu dobrovolnictví v řešeném území a zjištění motivací a bariér, které mohou dobrovolnictví podpořit, či naopak brzdit. Výsledky výzkumu budou sloužit v praxi jako podpůrný materiál k výše uvedenému projektu. Sama jsem do projektu zapojená, pracuji pro mikroregion jako manažerka rozvoje, žiji zde od narození a na řešení sociálních problémů na tomto území mi velmi záleží.

Práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. V prvních kapitolách teoretického bloku se zaměřuji na venkovský prostor, jeho charakteristiku a současné vývojové trendy, které jsou pro rozvoj dobrovolnictví a podporu sociální oblasti² důležité. Také zde popisuji současný občanský život na venkově, který prochází mnohými změnami. V dalších kapitolách se věnuji dobrovolnictví, jak je vnímáno v současnosti, jakými změnami prochází a co ho čeká výhledově. Dobrovolnictví na venkově je spojeno především s komunitním dobrovolnictvím a v této souvislosti definuji formální a neformální dobrovolnictví a sociální kapitál. V souvislosti se sociálním kapitálem se věnuji i motivaci a bariérám.

Empirická část se dělí na metodologickou část a prezentaci výsledků výzkumu. Metodologie výzkumu je zaměřena na popis způsobu prováděného výzkumu, techniku sběru

¹ Potenciálem pro účely této práce je myšlena schopnost obyvatel mikroregionu zapojit se do dobrovolnictví

² Sociální oblastí myslím pro účely této práce ty problémy venkova, které se zabývají identifikací a řešením sociálních problémů obyvatel žijících ve venkovském prostředí.

dat a jsou zde specifikovány výzkumné problémy a cíle. Byla zvolena metoda kvantitativní šetření a použita technika dotazníkového šetření na základě kvótního výběru. Analýza dat pak zaznamenává výsledky šetření do přehledných grafů a jsou zde popsány poznatky, kterých jsem v rámci šetření dosáhla.

1 Venkov místo pro život

Ekonomická a sociální úroveň místa kde žijí lidé má přímý dopad na jejich zdraví, životní úroveň a spokojenost. Venkov má svá specifika a je třeba s nimi počítat. Investice do rozvoje či obnovy venkova vytváří podmínky pro jednotlivce, rodiny i komunity, které zde žijí. Mám na mysli investice nejen finanční, ale i lidskou iniciativu a vzájemnou participaci. Mikroregion Moštěnka není v tomto smyslu výjimkou a cílem této práce je vyhodnocení potenciálu dobrovolnictví, tedy lidských zdrojů, které vykazují schopnost a ochotu k dobrovolnictví a participaci a jejich následná podpora a aktivizace.

V této kapitole se budu dále věnovat venkovu, charakteristice venkovského prostoru, popíšu současné rozvojové trendy a v rámci dvou výzkumů v malých sídlech se zaměřím na kvalitu života s širším zaměřením na oblast sociální péče.

1.1 Charakteristika venkovského prostoru

Přesné vymezení venkova je poměrně složitá záležitost, protože v podstatě neexistuje jednotná definice venkova. Jiná kritéria používají k vymezení venkova sociologové, jiná urbanisté a další např. ekonomové.

Ze zahraničních autorů se touto problematikou širěji zabývá Michael Woods. Podle něj každý z nás chápe venkov tak trochu po svém, ovlivněn tradicemi, kulturou a prostředím. Pokud bychom chtěli vymezit rurální prostor na základě uchopitelného výzkumu, můžeme použít socio – prostorové charakteristiky, založené na statistických indikátorech. (Woods, 2005, s. 5) Tyto statistiky ale vykazují značné rozdíly vnímání v jednotlivých státech a v podstatě nezohledňují další faktory, které rurální prostor ovlivňují. Ve svém díle se dále autor odkazuje na dotazníkové šetření, které proběhlo v Británii a respondentům byla kladena otázka „Co pro vás znamená pojem rurální?“ V odpovědích zaznívají různé variace. Řídce obydlený prostor, území k primárnímu využití půdy, stav mysli a pochopení života lidí žijících na venkově, jejich tradice a zvyky, čistý vzduch, příroda. (Woods, 2005, s. 11)

V české odborné literatuře nacházíme také několik zdrojů. Slepíčka (1981, s. 26) vnímá pojem venkovský prostor, jako venkovské osídlení a volnou krajinu. Plošně je venkovský prostor obvykle vymezován jako souhrn zemědělské půdy, lesů, vodních ploch, intravilánů, venkovských sídel, polních cest a místních komunikací. Takto pojatý venkovský prostor zahrnuje v evropských státech zpravidla 70–90 % jejich území.

Perlín (2000, s. 2) obecně definuje venkov jako „*prostor, který zahrnuje jak krajinu, tak i venkovská sídla, kde jsou charakteristické menší intenzity sociálněekonomických kontaktů, menší hustota vazeb mezi jednotlivými subjekty, které se ve venkovském prostředí pohybují*“. Jednoznačné rozdělení rurálního a urbánního prostoru není možné, a to především díky sociálně-ekonomickým vztahům mezi venkovem a městem.

Velký sociologický slovník definuje venkov jako obydlý prostor mimo městské lokality, tradičně charakterizovaný orientací na zemědělství a s menší hustotou obyvatelstva, ale i jiným způsobem života, většinou spojeným s přírodou, ale také jinou sociální strukturou ve srovnání s městem. Typickou sídlištní jednotkou je zde vesnice. Z hlediska sociologie je venkov charakterizován především specifickým typem komunity s těmito znaky: vyšší míra vzájemné sociální závislosti, menší variabilita profesních možností, menší sociální diferenciací, silnější vazba na tradice a silnější determinace přírodním prostředím. (Linhart, Petrušek, Vodáková, Maříková 1996)

Zákonné vymezení pro venkov či venkovský prostor neexistuje, zákon č. 128/2000 Sb., Zákon o obcích, rozlišuje pouze obce a zvláštní kategorie obcí – města, mezi nimi pak ještě tzv. statutární města.

Jasně vymezení venkova není z výše uvedených odborných náhledů jednoznačné, a dle mého názoru není ani nezbytně nutné. Abychom mohli venkov definovat, je potřeba na venkově žít, nejen jej pozorovat. Dnešní doba věci velmi rychle mění a velmi rychle se mění i venkov. Jeho součástí jsou sídla, krajina, zemědělství, ale především jsou to lidé, kdo jej utváří. **Život na venkově je specifický, a to především vyšší vzájemnou sociální závislostí, silnějšími sociálními vazbami, tradicemi a hodnotami založenými na úzkém sepejetí s přírodou.**

1.2 Rozvoj rurálního prostředí – současné trendy

Po roce 1989 prošel venkov mnoha ekonomickými, společenskými, kulturními i ekologickými změnami. Každá z nich přinesla pozitivní i negativní dopady. Rozvoj venkova je z globálního hlediska nejvíce ovlivňován regionální rozvojovou politikou státu, rozhoduje se o něm v mnohém na národní úrovni a v posledních 15 letech i na úrovni Evropské unie. Klíčovou otázkou regionálního rozvoje, kterou přinášejí současné trendy, je vytvoření participačního rámce na úrovni důležitých aktérů, kteří ve venkovském prostředí působí a ovlivňují jej.

Obecně můžeme v politice venkova rozlišovat dva základní přístupy. „top-down“, přístup, který svou podstatu zakládá na metodě dosažení cílů shora dolů a přístup „bottom up“, který je založen na opačné strategii, a to dosažení cílů zdola nahoru. Woods (2005, s. 150) o těchto dvou metodách hovoří právě v souvislosti s obnovou a rozvojem venkova a uvádí, že je nutno tyto dva termíny rozlišovat, neboť bývají často zaměňovány.

Přístup „top-down“, rozvoj venkova, byl v minulosti velmi úspěšně užíván v souvislosti s intervencemi do rozvoje venkova. Znamenal pro venkov příliv značných investic v podobě intervencí do dopravní a jiné infrastruktury, podpory zaměstnanosti a celkové modernizace území. V posledních desetiletích však bylo možné pozorovat, že takovéto intervence přináší i značná rizika. Prvním je rostoucí závislost venkovských oblastí na těchto financích a druhou, snad ještě zásadnější, že zisky vytvořené na venkově se expedují ven a nevracují se zpětně na podporu lokální ekonomiky. (Woods 2005, s. 150)

Pro venkov je důležité, aby se do rozvoje „svého“ území zapojovali lidé, kteří zde žijí a kteří vědí, co potřebují. Přístup „bottom – up“, neboli obnova venkova, prosazovaný v posledních letech, má ambici do rozhodovacích procesů a rozvoje území zapojovat místní subjekty, aktéry z úrovně veřejné, neziskové, podnikatelské i soukromé sféry a využívat různých nástrojů, které mohou ovlivňovat oblast životního prostředí, zemědělství, podnikání, vzdělávání, sociální oblast a další, které se dotýkají života lidí na venkově. Zásadní je při tom společná participace.

Klíčovou otázkou regionální politiky je nastavení partnerského rámce. Hlavní roli na lokální úrovni hraje obec. Vzhledem k tomu, že v České republice je venkovské prostředí zastoupeno velkým počtem malých obcí, jejichž velkou nevýhodou je nedostatek disponibilních finančních prostředků, je zde důležitá spolupráce. Obce se proto sdružují do společných seskupení tzv. mikroregionů, které jsou založeny na spolupráci veřejné správy. (Svobodová 2011) Další uskupení, které na venkově působí jsou Místní akční skupiny. Ty sdružují kromě veřejné správy také neziskový a soukromý sektor a fungují na principu členství.

Mikroregiony začaly vznikat v druhé polovině devadesátých let z podnětu Programy obnovy venkova a programu SAPARD³. Obce zde nejprve spolupracovaly na právní bázi, zákon 128/2000 Sb., vydefinoval spolupráci obcí jasněji a vyjmenovává v § 50 činnosti, kterými by se především obecní spolupráce měla zabývat. Dobrovolné svazky obcí (dále jen

³ SAPARD - Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development, evropský fond, který měl za úkol řešit problémy v sektoru zemědělství a ve venkovských oblastech kandidátských zemí

DSO), jak je zákon definuje, spojuje spolupráce, která se v čase posouvala od obecného rozvoje především v oblasti infrastruktury k podpoře cestovního ruchu, společných projektů v oblasti životního prostředí a v posledních letech i společné řešení sociálních služeb. (Škrabal a kol. 2006, s. 23-25) Dobrovolné svazky obcí jsou definovány územně a vznikaly přirozeně na spádovém území.

Od roku 2004 pak vznikají Místní akční skupiny (dále jen MAS), což jsou mikroregiony tzv. „leadrovského typu“ (Škrabal a kol., 2006, s. 23-25), které zpravidla zasahují větší území než klasické mikroregiony. Mají právní subjektivitu neziskových organizací, většinou zapsané spolky nebo obecně prospěšné společnosti, a rozšířenou spolupracující platformu o další aktéry z území, jako jsou podnikatelé, zemědělci, další spolky, školy a jiné subjekty. MAS jsou zakotveny v legislativě Evropské unie a na základě schválené integrované strategie rozvoje, podporovány z Evropských rozvojových fondů. Při srovnání postavení MAS a DSO jsou pro MAS nespornou výhodou přímé finanční evropské zdroje, které přerozděluje na svém území. To vede v současnosti k větší progresi právě Místních akčních skupin. DSO nicméně mají své nezastupitelné místo v regionu a jsou postaveny na společném řešení problémů, které nejsou řešitelné pro jednotlivé obce samostatně z organizačních ani finančních důvodů. Při dobré spolupráci existuje i podpora větších obcí směrem k menším.

Jak je uvedeno výše MAS pracují metodou tzv. LEADER⁴. Publikace „Průvodce programem LEADER“ která byla vydána jako zpráva nadnárodního projektu LEADER a schválena Řídícím výborem v Helsinkách uvádí, že tato metoda vznikla jako jedna z iniciativ Evropské unie pro podporu rozvoje venkovských oblastí. Během dvaceti let se vyvinula do samostatného pilotního programu a je neoddělitelnou součástí politiky evropského rozvoje venkova, který prosazuje přístup „zdola – nahoru“. Je to metoda náročná, ale obecně je považována za jednu z nejúčinnějších metod rozvoje venkova. Mobilizuje obyvatele venkova a do místního rozvoje zahrnuje i množství soukromých zdrojů a dobrovolných prací. Díky svému jasnému zaměření si zaslouží být stále zlepšována. (Wade, Rinne, 2011, s. 5)

V roce 2017 zahájila Evropská komise akci „Smart Villages (chytrý venkov)“, která se zabývá koncepcí chytrého venkova a poukazuje na mnohé inspirující iniciativy, objevující se na evropském venkově, založené na metodě LEADER. V periodiku EU Rural Review je

⁴ LEADER - Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale a znamená to propojení aktivit rozvíjejících ekonomickou aktivitu, která je založena na principu zdola nahoru a vychází z podniků a myšlenek venkovských subjektů (obyvatel, organizací, místních samospráv atd.)

k dispozici mnoho příkladů, kde místní komunity vyvíjejí inovativní řešení pro služby na venkově. Odborníkům na evropské úrovni jsou dobře známé náročné výzvy, se kterými se venkov musí potýkat, jako je stárnutí populace a nedostatek služeb. (Rural review č. 26 [on line])

Evropa bude v následujícím programovém období 2021+ investovat do zdrojů, inovací a rozvoje a upřednostňovat udržitelnou kvalitu života před krátkodobým ekonomickým ziskem. Nová podoba kohezní politiky, přestože debaty o ní teprve probíhají, bude ovlivněna geopolitickým a finančním vývojem souvisejícím s výzvami v EU, kam patří např. vystoupení Velké Británie z EU. V diskusních dokumentech jsou rozvíjena témata jako globalizace, obrana, sociální pilíř, enviromentální pilíř, inovace, výzkum.

1.3 Občanský život na venkově

V současnosti venkov prochází radikálními proměnami. Dochází k poměšťování vesnic, které se stávají na městech závislé. Mizí zemědělské poslání vesnic, nejsou podporovány rodinné farmy, krajina je využívána k nekoncepční sub-urbánní zástavbě, hovoří se o tom, jak navrátit venkovu původní důstojné místo a hodnoty, které v průběhu času poklesly. Venkov chce držet krok s městy a venkované se poměšťují se svým venkovem. Tam kde dříve fungovaly svépomocné systémy, dnes nastupují firmy, úvěry a hypotéky. Nedostatek času a rychlé životní tempo ovlivňuje všechny. Vesnice se pomalu vyliďňují, děti se rodí málo, mladí odcházejí za prací do větších měst. Lidé, kteří se stěhují na venkov za čistším životním prostředím se vůči starousedlíkům vymezují a venkované na oplátku směrem k nim, neprojevují žádnou důvěru. Doprava za prací je složitá, většinou se lidé dopravují vlastními dopravními prostředky. (Baše, 2006, s. 258-261)

Sociologická laboratoř České zemědělské univerzity v Praze, prováděla v roce 2004 sociologický výzkum, který se zaměřoval na názory venkovských obyvatel ve spojitosti s kvalitou jejich životů. Konkrétněji se jednalo o možnosti zaměstnání, dopravní obslužnost, sociální služby, kulturu a bezpečnost. Možnost zaměstnání je pro každého člověka velmi důležitá. Nabídka pracovních míst je ale podle respondentů nedostatečná a zhoršuje se v závislosti na dojezdové vzdálenosti do většího města. S tím úzce souvisí i dopravní obslužnost, která více závisí na velikosti obce než na vzdálenosti od města. Nedostatečná úroveň dopravní dostupnosti se objevuje v obcích do 1 000 obyvatel. Co se týká sociálních služeb, 38 % respondentů hodnotilo tyto služby jako dobré, ale 30 % jako nedostatečné. Byli

to lidé z nejmenších obcí, které mají jen minimální vybavenost. Bezpečnost na venkově je vnímána jako dobrá, potvrzuje to i fakt, že na venkově je nižší kriminalita než ve městech. Nejvýrazněji pozitivně lidé hodnotí kvalitu prostředí života. (ČZU Praha 2004)

Ve stejném sociologickém šetření (ČZU Praha 2004) byl zkoumán vztah k obci. V šetření se uvádí, že oproti očekávání, není lokální patriotismus v malých obcích výrazný. Jen necelá polovina respondentů uvedla, že jsou hrdí na svou obec a cítí se být patrioty. Patriotismus je výrazně spojen s věkem respondenta. Kladně odpovídali především lidé ve věku 45+. U mladých obyvatel venkova se projevuje značná absence tohoto vnímání. S tím je spojený i migrační potenciál. Téměř polovina mladých do 34 let uvažuje o stěhování do města. Zájem o dění v obcích má dle výzkumu rostoucí tendence, a jeho intenzita je ovlivněna velikostí obce, s tím spojenou osobní znalostí představitelů obce. Střední a menší sídla vykazují užší vazby, spolupráci a spokojenost.

Výzkum v závěru uvádí, že při porovnání výsledků s výzkumem provedeným na toto téma v roce 1999 se situace téměř nezměnila. Lze tedy předpokládat, že tyto výstupy budou platné i dnes. Život na venkově je v mnoha ohledech složitý, vyvažuje to však prostředí, které obyvatelé venkova upřednostňují.

Vzhledem k tomu, že je má práce zaměřena na dobrovolnictví na venkově se zaměřením na sociální oblast, uvedu zde výsledky ještě jednoho výzkumu, který se týká především participace malých obcí na zajištění poskytování péče o seniory, kteří jsou právě tou skupinou obyvatel, která z venkova neodchází, prožila zde celý život a potřebuje mít zajištěnou kvalitní sociální péči.

Výsledky výzkumu místních samospráv publikovala Kubalčíková (2013) a zkoumají lokality, kde se nachází vysoký podíl venkovských obcí, tj. 64 % obcí do 500 obyvatel. Tyto obce se vyznačují 40 % indexem stáří nad 100, což vyjadřuje významný trend stárnutí populace, přičemž 12 % z těchto obcí má index stáří nad 200, což znamená, že počet seniorů je dvojnásobně vyšší než počet dětí. Zároveň jsou to obce s nejnižším počtem obyvatel a často vykazují i nejdelší dojezdovou vzdálenost do správního centra. V rámci rozhovorů, které byly realizovány se zástupci místních samospráv, 82 % respondentů uvedlo, že v jejich obcích žijí lidé v obtížných sociálních situacích. Jsou to především samostatně bydlící senioři, jako druhá skupina byly uvedeny rodiny, které se dlouhodobě věnují péči o seniory ve vážném zdravotním stavu. Na otázku, zda se občané ve složitých sociálních záležitostech obracejí na obec, odpovědělo 43 % respondentů, že ano. Senioři mají dále požadavky na pomoc při obstarávání nákupu, úklid domácnosti, dovoz k lékaři. Na otázku směřovanou opět zástupcům obcí „kdo by podle vás měl zajistit poskytování pomoci lidem, kteří pro svůj vysoký věk či

zdravotní potíže nejsou schopni trvale zajistit péči o sebe a o domácnost“, odpověděla většina respondentů, že rodina v domácím prostředí. (Kubalčíková, 2013, s. 60-61)

Venkov prochází mnoha změnami, na které je nutno reagovat. Otázka dobré životní úrovně je pro obyvatele zásadní, a to zvláště v době, kdy mají mladší generace tendence venkov opouštět. Je nutno nabídnout jim takové zázemí a služby, které umožní plnohodnotný a kvalitní život. Starší generace zde často žijí od narození, s venkovem jsou spjaty celoživotní prací, podílely se na rozvoji svých obcí často i dobrovolnickou činností. Je třeba zajistit jim klidné stáří a kvalitní péči. A zde je i částečný prostor pro investice do lidského potenciálu. Zmapováním a aktivizací neformálních aktivit, které vyplňují mezery tam, kde formální zdroje nestačí a jejich podporou je možné udržet na venkově po staletí fungující vzorce dobrovolnictví.

2 Dobrovolnictví

Dobrovolnictví je činnost, kterou vykonává člověk pro podporu jiných lidí a koná ji bez nároku na jakoukoliv odměnu. Pomáhat druhým je základní podstatou našeho lidství. Ne každý z nás, ale s touto svou přirozeností naloží stejně, ne každý ji stejně vnímá či ji připisuje důležitý význam. Velmi záleží na rodině a kultuře, kde je socializován.

V této kapitole se budu věnovat dobrovolnictví s důrazem na komunitní dobrovolnictví ve venkovském prostředí, na které je cílena má práce. Zaměřím se na definici dobrovolnictví, na jeho vývoj v souvislosti s dnešními trendy, na význam komunitního dobrovolnictví pro příjemce i poskytovatele, na sociální kapitál, který je základem fungování dobrovolnictví. Definuji formální a neformální komunitní dobrovolnictví, popíšu motivace a bariéry dobrovolnické činnosti. Uvedu také výsledky výzkumů, které byly v oblasti dobrovolnictví prováděny v České republice a na Slovensku. Slovensko má srovnatelný charakter a vývojovou historii jako ČR, proto je možno výsledky výzkumu použít ke srovnávání i na území ČR.

V postindustriální společnosti je posilování rozvoje obcí formou komunitního dobrovolnictví často prosazovaným trendem. Mobilizace lidských zdrojů nabrala rychlejších obrátek po roce 1989 i v České republice, a to i přes to, že Čechům není patriotismus tak vlastní jako sousedům v Rakousku či Maďarsku. (Frič, Vávra, 2012: s. 7,8) Potvrzuje to i výzkum uvedený v předchozí kapitole.

Jedním ze základních ukazatelů kvality komunitního života je dobrovolnictví, jeho šíře, jeho charakter a jeho intenzita. (Frič, Pospíšilová a kol, 2010) Ve výzkumné části této práce se zkoumání těchto ukazatelů věnuji na území dobrovolného svazku obcí mikroregionu Moštěnka.

2.1 Dobrovolnictví – současnost i perspektivy

Úvodem se jen krátce zastavím u definice slova „dobrovolnictví“. Dobrovolnictví je zde od nepaměti a s časem prochází obměnami. Akademici se neshodují na jedné jasné definici, ale jak píše Frič a Pospíšilová (2010, s. 9) nacházíme zde vždy alespoň tři společné ukazatele. Dobrovolnictví je vždy ve prospěch druhých, je nepovinné a je vykonáváno zdarma. U každého z těchto ukazatelů můžeme ovšem najít malé „ale“.

- Dobrovolnictví opravdu přináší prospěch především druhým lidem, ale stává se benefitem i pro dobrovolníka, a to v tom smyslu, že mu přináší osobní růst, pocit užitečnosti a zapojení do společenského a občanského života. Jednou z podstatných otázek, která je v této souvislosti v odborné literatuře zmiňována je pomoc rodinným příslušníkům. Tu nelze zpravidla jako dobrovolnickou činnost vnímat.
- Dobrovolnictví je nepovinné, člověk je koná na základě svobodného rozhodnutí, ale zahrnuje i různé, např. školní aktivity, které zapojení vyžadují. (Brozmanová Gregorová, 2009, s. 6) Podobná forma nedobrovolného dobrovolnictví může být vykonávána na příkaz zaměstnavatele jako forma získání zkušeností, nebo když je vykonávána jako náhrada za trest, např. v případech veřejně prospěšných prací. Mnoho příkladů nařízeného dobrovolnictví bychom mohli najít i v komunistické minulosti naší země. (Frič, Pospíšilová, 2010, s. 9)
- Dobrovolnictví je vždy zdarma, tj. bez nároku na odměnu. V současnosti je to velmi diskutované téma, protože ani toto tvrzení není tak jednoznačné. Kromě proplácení cestovních náhrad a dalších nákladů, které mohou být s dobrovolnictvím spojeny, se někdy objevují benefity ve formě drobných dáreků či malých finančních odměn. (Frič, Pospíšilová, 2010, s. 10)

V odborné literatuře nacházíme názorovou diskusi na výše uvedené praktiky a otázkou zůstává, zda je nutné za každou cenu držet linii „bez nároku“, protože dle mého názoru je ocenění za vykonanou práci právě ve formě drobného dárku či jiného uznání důležitou zpětnou vazbou pro každého dobrovolníka.

Tvář dobrovolnictví se mění v souvislosti se společenskými a politickými změnami ve společnosti. Po roce 1989 začal vznikat v České republice nový typ manažerského řízení dobrovolnictví, kde jsou rozvíjeny dobrovolnické aktivity na profesionálním základě. Počet dobrovolníků rostl, a zvláště zdravotní a sociální péče je oblast, kde bylo třeba nastavit profesionální mantinely. (Frič, 2011, s. 8)

Profesionalizace ve spojení s individualismem dnešní doby vede k tomu, že se dobrovolníci díky stále se zvyšující kvalitaci jednotlivců, posunuli z role pomocníků do role partnera placeného personálu. V poslední době se objevují čím dál častěji vzdělaní, individuálně zaměřeni dobrovolníci, kteří požadují velkou svobodu při rozhodování, co budou dělat, nechtějí se příliš vázat na organizaci, upřednostňují neformální vztahy před profesionálním manažerským řízením a jejich dobrovolnické aktivity jsou více příležitostné

než pravidelné. Organizace tak musejí řešit výzvu, která před nimi stojí a tou je sladění požadavků dobrovolníků na větší svobodu a zároveň uplatnit požadavek na jejich profesionální kontrolu. (Frič, 2011, s. 8)

Současným trendem, který už i v naší zemi zapouští kořeny a který je blízký současným dobrovolníkům, je komunitní přístup. Jednotlivé modely komunitní práce jsou zaměřeny na posilování a rozvoj lokálních a zájmových komunit a své místo zde má i dobrovolnictví, které se zaměřuje na oblast sociální práce s komunitou. (Frič, 2011, s. 9)

Dalším trendem dnešní doby je zapojování obcí a měst do dobrovolnických aktivit. Zatímco dříve byly tyto instituce jen pasivními hráči, dnes existují programy, které iniciuje přímo samospráva. (Frič, Pospíšilová, 2010, s. 251) Empirická část této práce je zaměřena na zjištění potenciálu dobrovolnictví v mikroregionu Moštěnka. Myšleno potenciál lidských zdrojů ve spojení s ochotou pro zapojení do dobrovolnictví. V současnosti probíhá v mikroregionu komunitní plánování sociálních služeb, a právě z iniciativy samospráv se zde počítá s využitím dobrovolníků pro oblast sociální práce na venkově. Prvek dobrovolné participace občanů by měl přinést podporu sociální integrace, zvýšení kvality života na venkově a vznik funkční pomocné sociální sítě.

Výhled klíčových trendů dobrovolnictví pro 21. století nám nabízí Evans a Saxon (dle Brozmanová Gregorová, 2012, s. 24-26). V odborné publikaci uvádí předpokládané směry, kudy se dobrovolnictví bude ubírat:

- Nárůst „brain“ dobrovolníků. Dobrovolník myslí i na sebe. Chce vědět, co mu dobrovolnictví přinese. Může to být pracovní nebo životní zkušenost, posílení osobních schopností a dovedností, navázání nových kontaktů. Důsledkem tohoto přístupu je fakt, že dobrovolník už nebude dělat tzv. špinavou práci, která na ně byla nejdříve delegována z řad placených zaměstnanců.
- Vzestup „cause-driven“ dobrovolníků zaměřených na určitou konkrétní aktivitu. Doba, kdy lidé vyplňovali dobrovolnictvím svůj volný čas je minulostí, dnes se lidé chtějí angažovat v konkrétní věci a věnují svůj čas, který je pro většinu z nich vzácným artiklem.
- Sobecké dobrovolnictví – vychází z dvou předchozích trendů, kdy dobrovolník musí mít jasno, co dostane a za jakou cenu.
- Potřeba profesionálního managementu dobrovolnictví.
- Dobrovolnictví posiluje komunitní sociální kapitál, dává možnost poznat blíže sousedy či spolupracovníky.

- Nárůst mladých aktivistů dává prostor pro využití mladých lidí, kteří chtějí být nejen dobrovolníky, ale i aktivními občany. Je třeba dobrovolnictví slučovat s pro-aktivismem.
- Zvyšující se společenská odpovědnost firem vede ke spolupráci s dobrovolnickými organizacemi, kde se mohou jejich zaměstnanci realizovat v dobrovolnictví.
- Zapojení do dobrovolnictví je závislé na životní fázi, ve které se člověk nachází. Je období, kdy může věnovat svůj čas a jiné, kdy věnuje finanční prostředky.
- Poslední trend se týká především organizací, které s dobrovolníky pracují. Musí umět nabídnout dobrovolnictví jako součást své marketingové strategie. Nabídnout jako produkt, kterému bude dobrovolník rozumět, bude vědět, co dostane a co má očekávat a jak dlouho to bude trvat.

Dobrovolnictví se v porovnání s minulostí mění a z výše uvedeného je patrné, jaké vize do budoucna může očekávat. V dobrovolnictví jako ve všech oblastech lidského života se vždy odráží zrcadlo společnosti, ve které žijeme, a není možné zůstat upoutaný pouze u starých tradičních vzorců, je třeba reagovat na nový styl a nové požadavky.

2.2 Dobrovolnictví jako nástroj komunitního rozvoje

Komunitní přístup je založen na zapojování širokého množství subjektů do rozhodování o určitých záležitostech. Stimuluje členy k participaci, soudržnosti, přijímání odpovědnosti za vlastní lokalitu a k řešení společných problémů. Cílem je dosáhnout konsenzu a tím všeobecné spokojenosti. Nezbytná je ochota a aktivita samotných členů, bez nich by nebyl naplněn význam slova komunitní. Ruku v ruce s tím jde komunitní dobrovolnictví.

Frič a Vávra (2012, str. 27) uvádějí, že podmínkou úspěchu komunitního přístupu je altruistická účast členů komunity na dosahování společenského dobra a bez dobrovolnictví by komunitní rozvoj nebyl možný. Pojem komunitní dobrovolnictví se objevuje právě v těchto souvislostech.

Komunitní dobrovolnictví je přirozenou a každodenní realitou, při níž se členové komunity podílejí na dění v komunitě, udržování komunitního života, formování budoucnosti. Dobrovolnictví je jedním z atributů komunity a jako spojená nádoba je komunita součástí dobrovolnictví. (Frič, Vávra, 2012, s. 29) Jedno bez druhého by ztrácelo význam.

O'Halloran (dle Slowík 2011, s. 44) se věnuje pojmu sociální inkluze ve spojení s dobrovolnictvím. Uvádí, že k sociální inkluzi dochází v případě, že se jedinec po určité dlouhou dobu nemůže účastnit společenských aktivit z důvodů, které nemůže ovlivnit, a za normálních okolností by se účastnit chtěl. Lidská spoluúčast a pomoc která se může projevit formu dobrovolnictví v komunitě, bude mít význam pro toho, na koho je služba zaměřena, i pro poskytovatele – dobrovolníka. Někteří odborní autoři dále dle Slowíka uvádějí, že dobrovolnické aktivity pro většinovou společnost mohou být náhradou za slábnoucí svépomocná hnutí a jsou zásadní při odstraňování sociální exkluze.

Z pohledu venkovského prostoru, kde mají lidé s určitým handicapem ztíženější přístup ke službám a k dění, které by rádi ovlivnili, je komunitní dobrovolnictví nenahraditelnou službou. Pečující komunita hledá způsoby, jak svým členům pomáhat, aby zůstávali jejími plnohodnotnými členy. Prostor by se zde mohl otevírat pro „mladé seniory“, kteří po odchodu z pracovního procesu mohou hledat smysluplné uplatnění ve společnosti.

Existují i názory, které komunitní dobrovolnictví vnímají jako slabou náhradu za profesionální péči, ale zohledníme-li celkový přínos dobrovolnictví v širším kontextu, jsou tyto argumenty nerelevantní. Dobrovolnictví má potenciál podporovat vytváření občanské společnosti, eliminovat výskyt sociálně patologických jevů a v neposlední řadě pomáhat úspěšně stárnout současné stárnoucí populaci. (Slowík, 2011, s. 46)

Pojetí sociální inkluze a exkluze úzce souvisí s občanskou společností, potažmo s komunitou. Neopominutelnými vlastnostmi sociální inkluze jsou práce, rodinné vztahy, finance, příležitost k odpočinku a spokojený společenský život, ke kterému patří příslušnost k místní komunitě. K naplnění těchto atributů je mnohdy jedinou cestou pomoc dobrovolníka, protože profesionálně poskytované sociální služby nejsou schopny zajistit všechny potřeby svých klientů. Z tohoto pohledu je dobrovolnictví nenahraditelným nástrojem sociální inkluze, mající významné místo v komunitních přístupech. (Boardman, 2010, s. 233)

2.3 Sociální kapitál a dobrovolnictví

V souvislosti s komunitou a dobrovolnictvím je nutno se zaměřit na termín „sociální kapitál“, který je významným zdrojem, ze kterého oboje výše jmenované vychází. Jsou to v podstatě vztahy mezi lidmi v určité skupině, ale také instituce a normy, které mají vliv na kvalitu a kvantitu sociálních interakcí. Pozitivní či negativní důsledky sociálního kapitálu pro komunitu byly v posledních letech mnohokrát diskutovány v sociálních vědách i na politické úrovni. Mezi komponenty, které sociální kapitál ovlivňují, patří zejména participace, sociální

sítě, sociální hodnoty, motivace, reciprocita a společenské bariéry. Koncept sociálního kapitálu je zaměřen na kvalitu života na individuální úrovni a schopnost kolektivně jednat na úrovni komunity. Úroveň sociálního kapitálu ovlivňuje kvalitu života ve všech jeho rovinách. Může se jednat o lokální ekonomiku, kvalitu místních samospráv, sociálně patologické jevy či životní prostředí. Frič a Vávra (2012, s. 19-21) uvádí, že v této souvislosti je nutno hovořit spíše než o sociálním kapitálu o sociálním potenciálu, který teprve, když je aktivován a využit, se stává skutečným kapitálem, který napomáhá rozvoji komunity. Členové komunity musí být ale provázáni pevnými vazbami i se svým okolím tak, aby existovala propojenost na různých úrovních sociálního systému.

Sociální kapitál komunity chápou Frič a Vávra (2012, s. 23) také jako příčinu a následek. Jako příčinu tehdy, když lidé žijí ve vzájemném kontaktu a důvěře, a to vede k aktivnějšímu zapojení se do dobrovolnických činností. Jako následek takovéto dobrovolnické činnosti se ve zpětné vazbě posiluje důvěra a vzájemné vztahy. Pro dobrovolnickou činnost je velmi důležité, že jsou členové komunity vnímáni jako „bližní“, protože v tom okamžiku se z nich stává někdo, komu ostatní chtějí pomáhat. Koncept sociálního kapitálu se zde stává nástrojem k uchopení sociálně – kulturních vazeb.

Příležitost v posilování sociálního kapitálu vidí Slowík (2011, s. 46) v mezigenerační spolupráci. Ve svém článku uvádí, že dobrovolnické aktivity vytváří sociální kapitál, podporují participační demokracii a vývoj občanské společnosti tím, že umožňují dnešní stárnoucí populaci s pomocí místní komunity „úspěšně stárnout“.

Stárnutí společnosti je v posledních letech velmi diskutované téma a v souvislosti se změnami, které se v současnosti ve společnosti odehrávají, se otevírá prostor pro využití příležitostí „mezigenerační spolupráce“ a „pozitivní stárnutí“. Touto problematikou se zabývá dokument Ministerstva práce a sociálních věcí s názvem Průvodce Dobrovolnictvím 50+.

Autoři uvádí, že efektivní využití potenciálu zvyšujícího se počtu „mladých“ seniorů spočívá především v zaměření se na dvě základní oblasti – zdraví a celoživotní učení. Tyto oblasti ovlivňují rozvoj a aktivitu občanské společnosti (ve smyslu rozvoje dobrovolnictví či v rámci fungování rodiny) a mezigenerační spolupráci, která vytváří vazby prospívající celé společnosti, ovlivňuje kvalitu rodinného života a přináší pozitivní dopady do oblasti sociálních a zdravotních služeb. (MPSV [on line])

Mezigenerační spolupráci a učení vnímá také Kitliňská (2012) jako výzvu pro společnost, která prochází významnými strukturálními změnami. Evropské demokratické země stojí před zásadními společenskými reformami a jednou z hlavních otázek na kterou je kladen důraz je sociální soudržnost. V posledních desetiletích lze sledovat v rámci

strategických dokumentů vnímání seniorů jako jedinců se schopností celoživotních učení. Rok 2012 byl vyhlášen „Evropským rokem aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity“ a otvíral otázky jako jsou nové pojetí stárnutí v souvislosti s aktivitou seniorů, celoživotní rozvoj, zdraví a dlouhověkost. Byla to příležitost pro diskusi nad věkovou diskriminací a demografickými změnami v Evropě. Terminologií sociální práce by se pak mělo hovořit o zmocňování této generace ke změnám v sociálních systémech. Bez změny v sociálním systému nelze očekávat ani osobní rozvoj. Evropa má tedy před sebou úkol, vytvořit konkurenceschopnou a dynamickou ekonomiku založenou na znalostech. Jedním z nástrojů je mezigenerační učení, které do rozvoje ekonomiky a sociálního života zapojí všechny generace. Prostor zde nabízí dobrovolnictví, které má v oblasti sociální podpory své nepopiratelné místo. (Kitliňská, 2012 s. 127)

Mezigenerační učení nacházíme v rámci metod sociální práce tam, kde hledáme řešení pro situaci klienta v jeho rozvoji, učení, sebepoznání. Mezigenerační učení je způsob, v rámci kterého se lidé všech generací učí společně, od sebe navzájem. Je založeno na principu reciprocity a vychází z premisy, že mezigenerační vazby jsou důležité pro rozvoj jedince a mají vliv na kvalitu života. Za velmi dobrou edukační zkušenost je stále více považováno dobrovolnictví, kde příslušníci jednotlivých generací mohou stát na obou stranách dobrovolnictví. Mohou nabídnout svůj čas a schopnosti a mohou nabízené i přijímat. (Kitliňská, 2012 s. 129)

Národní akční plán pro podporu pozitivního stárnutí považuje koncepci dobrovolnictví jako významný nástroj pro zmírnění mezigeneračních rozdílů formou spolupráce a jako nástroj, který může významně přispět k rozvoji občanské společnosti. Dobrovolnictví dává příležitost pro zapojení se do společnosti po ukončení pracovního procesu a stává se prevencí sociálního vyloučení. Zapojit seniory do smysluplné činnosti je jedním z hlavních cílů tohoto dokumentu.

Jedním z faktorů, které mají vliv na rozvoj sociálního kapitálu je motivace k dobrovolnictví.

Dobrovolníci mají své důvody, proč dobrovolnickou činnost vykonávají a ta je formována hodnotami, které vyznávají a v jednotlivých dobrovolnických aktivitách také nacházejí. Odborná literatura vyjadřuje většinou dva základní přístupy ke zkoumání motivu dobrovolnictví, a to je přístup psychologický a přístup sociologický. (Frič, Pospíšilová 2010, s. 105) Psychologický přístup, jak uvádí Matulayová (2012, s. 79), vychází z předpokladu, že lidé mají určité psychologické potřeby a uspokojují je vykonáváním nějaké činnosti.

Sociologický přístup se zabývá významem vlivu sociálně kulturního prostředí a společenským kontextem důvodů, které lidi vedou k vykonávání dobrovolnictví (Matulayová 2016, s. 10). Dobrovolníci jsou ke své práci motivováni faktory, jako jsou společenské odměny za úsilí vyvíjené ve prospěch společnosti, sankce za vyhýbání se dobrovolnické práci pro komunitu, postoje příbuzných, náboženská povinnost. Nejzásadnější roli v sociálním kontextu hraje komunita. Generuje příležitosti pro dobrovolnictví, nabízí klima vzájemné důvěry, svépomoci a kolektivní identity. (Frič, Pospíšilová 2010, s. 109)

Matulayová ve svém výzkumu prováděném na Slovensku a vydaném v roce 2012 uvádí deset nejzásadnějších psychologických faktorů ovlivňujících motivaci k dobrovolnictví. Jako nejdůležitější faktor je uvedena hodnota, která vyjadřuje pomoc druhým lidem. Druhým významným faktorem je „sociální interakce“. Dobrovolníci vyzdvihují možnost vytváření sociálních sítí, být v kontaktu s jinými lidmi a navazovat nová přátelství. Až 80,2 % dotazovaných respondentů uvedlo, že se zapojují do neplacených aktivit a pomoci jiným, protože se těší na společná setkání, která jsou součástí dobrovolnických aktivit a 76,9 % uvedlo, že bezplatná pomoc jiným lidem jim nabízí možnost navázat nová přátelství. Další faktory, které ovlivňují významně motivaci k dobrovolnictví jsou „pochopení“, kdy dobrovolník z dobrovolnické zkušenosti získává schopnost pochopení pro lidi a organizace, kterým pomáhá. „Reciprocita“ je vnímána jako perspektiva návratnosti vynaloženého úsilí, „sebeúcta“ pomáhající dobrovolníkovi ke zvyšování sebevědomí, „rozvoj kariéry“ kdy motivací je získání zkušeností, a „uznání“, které zvyšuje společenský status. (Matulayová, 2012, s. 82-85)

Do sociálního kapitálu ve smyslu vytváření sociálních interakcí ve společnosti vstupují i bariéry, které mohou dobrovolnictví ohrožovat. Tyto bariéry mohou mít vliv na rozhodování o tom, zda do této činnosti vstoupit či nikoliv. Nastávají na straně organizace, která dobrovolníky může přijímat, na straně dobrovolníka, který dobrovolnickou službu poskytuje i na straně potenciálního příjemce.

Bariérami v dobrovolnictví se zabývá i empirická část této práce. Odborná literatura se věnuje převážně bariérám ve formálním dobrovolnictví, z nich některé podrobněji popisují níže.

Bariéry na straně organizace vnímají Tošner a Sozanská (2002 s. 55) především v pasivitě a nezájmu organizací (týká se to především pobytových zařízení) při vyhledávání dobrovolníků a při realizaci dobrovolnické činnosti. Uvádějí, že nedostatek informací o dobrovolnictví a jeho pozitivním vlivu pro klienty i pro celý chod služby zapříčiňuje nedůvěru

a neochotu s dobrovolníky pracovat a některé organizace ji mohou vnímat spíše jako problém než jako pomoc. Jako další příčiny uvádějí nedostatečné řízení dobrovolnické činnosti. Obavy z rizika úrazu, obavy ze zneužití klienty dobrovolníkem či názor, že není o dobrovolnictví zájem. Existují však i organizace dobrovolnictví otevřené a vstřícné, které nabízení profesionální řízení dobrovolníků, které má na poskytování dobrovolnické služby pozitivní dopad.

Výzkumem, který řeší bariéry formálního dobrovolnictví na straně dobrovolníka se zabývá Brozmanová Gregorová. Jsou zde zvažovány nejen limity jednotlivců, ale také společensko-kulturní rámec jako prostor pro podporu dobrovolnictví. Největší bariérou zde byla identifikována neinformovanost dobrovolníků a nepožádání o pomoc. Tato skutečnost svědčí o tom, že propagace dobrovolnictví stále nemá kvalitní informativní úroveň a bylo by třeba ji zlepšit. Na dalším místě vyjádřili respondenti nedostatek času, který se v zahraničních výzkumech řadí na první místa. Následují zdravotní problémy, nezájem, náročná situace v zaměstnání či rodině, nespokojenost s předchozí zkušeností a až na posledním místě vnímají respondenti jako bariéru finanční náklady, které mohou ve spojitosti s dobrovolnictvím vzniknout. (Brozmanová Gregorová, 2012, s. 89-91)

Ve výzkumné části této práce jsem se také zaměřovala na bariéry, které mohou lidem bránit v dobrovolnictví. Respondenti z mikroregionu Moštěnka jednoznačně uvádí jako nejzásadnější bariéru nedostatek času a nepožádání o pomoc se umístilo až na zadních pozicích v četnosti odpovědí.

Výzkum, který by se věnoval bariérám, které mají na své straně příjemci, jsem v odborné literatuře nenašla. Mohou to být např. takové důvody, jako že nechtějí nikoho obtěžovat, nebo nedůvěra k dobrovolníkům.

Tošner a Sozanská (2012, s. 56,57) se zabývají dalšími zásadními faktory ovlivňujícími činnost aktivních dobrovolníků, které jsou z mého pohledu velmi důležité. Jsou to skutečnosti, které dobrovolníkům ztěžují práci a mohou na ně působit negativně. Jedná se o rozdíl mezi očekáváním dobrovolníka a skutečností, která během činnosti nastává, o pocit, že jejich pomoc je k ničemu, úkoly mohou být jednostranné a činnost upadá do rutiny. Dobrovolnictví nenabízí možnost osobního růstu, nelze projevit kreativitu a iniciativu a velmi zásadní je i zpětná vazba ve formě pochval či jiného ocenění.

Bariéry v dobrovolnictví je třeba stále překonávat, nezmizí samy. Je nutná dobrá informovanost a podpora takového společenského klimatu, které bude přispívat k rehabilitaci základních lidských ctností, k nimž dobrovolnictví a ochota pomáhat bezpochyby patří. (Tošner, Sozanská, 2002, s. 55,56)

Empirická část této práce se zabývá zjištěním sociálního potenciálu v mikroregionu Moščenka, aby následně bylo možné využít jej pro aktivizaci a rozvoj společnosti, která na tomto území žije. Ani pozitivní výsledek však automaticky nezaručuje úspěch. Je třeba s lidmi, kteří jsou ochotni zapojit se do dobrovolnictví pracovat, ukazovat možné cesty, dávat podněty a vzdělávat je.

2.4 Formální a neformální dobrovolnictví

Typy dobrovolnictví se vyvíjely v souvislosti s potřebami a vývojem společnosti. Hustinx a Lammertyn uvádí (dle Frič, Vávra, 2012, s. 31), že zatímco v době industrializace byl obvyklý „kolektivní“ typ dobrovolnictví, typický sdílením společných cílů, hodnot a členské příslušnosti ke koordinátorské organizaci, post-industriální doba se v oblasti dobrovolnictví vyznačuje individualismem, svobodnou volbou a nezávislostí či nízkou závislostí na jakéhokoliv organizaci, a takovýto typ dobrovolnictví je nazýván „reflexivní“.

Následně se budu zabývat formálním a neformálním dobrovolnictvím, které se odehrává na platformě komunity, protože to je pro mou práci zásadnější, a to vzhledem k území, které je objektem výzkumné části a funguje na principu komunitní spolupráce.

Komunitní dobrovolnictví je zařazeno pod dobrovolnictví kolektivní, a to pro svou sociální podstatu, kterou je komunita a dále jej lze dělit na dobrovolnictví formální a neformální.

Formální komunitní dobrovolnictví je dobrovolná neplacená činnost vykonávaná v rámci nějaké organizace, jejímž cílem je prospěch jiných členů. (Frič, Vávra, 2012, s. 34) Organizace, pod jejíž záštitou dobrovolník pracuje, mu nastavuje plán činnosti ve formě rozsahu i obsahu. Činnost se zaznamenává. (Nový, 2013, s. 51) Formální dobrovolnictví funguje na základě určitých pravidel a v této souvislosti lze hovořit o profesionalizaci. Dle Brozmanové Gregorové (2013, s. 10) profesionalizace zajišťuje odborné vedení dobrovolníků a zvyšování kvality jejich práce. Ta je pak poskytována na základě vzdělávání, které eliminuje možná rizika.

Formalizace komunitního dobrovolnictví je závislé na velikost komunity i organizace. Obecně platí, že čím menší komunita, tím nižší stupeň formalizace je zapotřebí. Naopak ve větších komunitách je formální prvek silnější. Do komunitní dobrovolnické činnosti patří různé typy služeb, jako je podpora sportu, zájmových činností, ochrana práv obyvatelstva, sociální, zdravotnická, kulturní a vzdělávací činnost. (Frič, Vávra, 2012, s. 34) Tato práce se

orientuje na oblast sociální podpory, a proto se v další části textu orientuji spíše na sociální práci.

Neformální komunitní dobrovolnictví je pomoc dobrovolná, neplacená a formálně neorganizovaná a je poskytována mezi členy komunity. Činnost iniciují jedinci a nezprostředkovává ji žádná organizace. Do této kategorie patří především sousedská výpomoc, která se zaměřuje na poskytování sociální pomoci potřebným osobám, např. pomoc starým a nemocným, pomoc v hmotné nouzi, doprovod k lékaři, hlídání dětí atd. (Frič, Vávra, 2012, s. 33) Rochester (dle Frič, Vávra 2012, s. 45) definuje dále neformální dobrovolnictví jako „*individuální poskytování neplacené pomoci mimo okruh příbuzných*“ a Cnaan a Amroffell (dle Frič, Vávra 2012, s. 45) rozlišují dva typy neformálního dobrovolnictví: pomoc jednotlivcům a pomoc neformálním dobrovolnickým skupinám včetně svépomocných organizací.

Dle mého názoru, přesto, že neformální dobrovolnictví je definováno jako dobrovolnictví, kde nezasahují žádné organizační faktory, je třeba „vychovat či učit“ lidi, kteří mají empatické vnímání světa, jak se do dobrovolnictví zapojit, jak a co mohou pro komunitu či potřebné udělat, a to tím způsobem, že se bude zapojení do neformálního dobrovolnictví podporovat na mezo a makro úrovni.

Frič, Pospíšilová (2010) uvádí ve svém výzkumu, zapojení obyvatel ČR do formálního a neformálního dobrovolnictví. Formálnímu dobrovolnictví se věnuje 30 % občanů nad 15 let. V porovnání s ostatními zeměmi Evropy ČR nijak nezaostává. Nejmenší podíl účasti na formálním dobrovolnictví je zaznamenán u kategorie nejmladší 15–24 let a seniorské 65+.

Neformální dobrovolnictví zdaleka nebývá tak častým předmětem výzkumů jako dobrovolnictví formální. Přesto lze některá data ze statistik či odborné literatury získat. Do neformálního dobrovolnictví se v České republice zapojilo 38 % dobrovolníků, přičemž 40 % z nich se věnuje zároveň dobrovolnictví formálnímu. V porovnání se zahraničními výzkumy se řadíme ke skupině zemí, kde neformální dobrovolnictví převažuje nad formálním (např. v USA je tomu naopak). V porovnání typu činnosti je nejvíce vykonávána sousedská výpomoc, které se věnuje 72 % neformálních dobrovolníků. (Frič, Pospíšilová 2010 s. 74-77)

Brozmanová Gregorová a kol. (2012, s. 44-45) uvádí srovnání formálního a neformálního dobrovolnictví a poukazuje na to, že pro Slovensko je stejně jako pro ČR více typický komunitní vzorec neformálního dobrovolnictví, než manažerský typ založen na formálním zajištění aktivit. Lidé se ve světle nových trendů v oblasti dobrovolnictví kloní spíše k neformálnímu dobrovolnictví, které je výrazem tradičního vzorce dobrovolnictví s vazbou na komunitu a její členy.

3 Metodologie výzkumu

3.1 Cíle výzkumu

Venkovské oblasti jsou ve svém rozvoji v porovnání s městskými aglomeracemi zaostalé. V poskytování služeb, a to i sociálních služeb to platí dvojnásob. Problém, který na venkově v sociální oblasti vzniká, by bylo možno částečně vyřešit svépomocnými silami – dobrovolnictvím.

Cílem této práce je vyhodnocení potenciálu dobrovolnictví v mikroregionu Moštěnka a specifikace dobrovolnictví ve venkovském prostoru. Specifikace dobrovolnictví ve venkovském prostoru byla provedena v teoretické části, vyhodnocením potenciálu dobrovolnictví v regionu se zabývá tato empirická část.

Aplikačním cílem výzkumu je zjištění ochoty obyvatel mikroregionu k zapojení se do dobrovolnické činnosti. Výsledky výzkumu budou následně použity v projektu, který se začíná na území mikroregionu realizovat a který bude pomáhat lidem řešit nepříznivé sociální situace.

Poznávacím cílem této práce je zjistit, zda a v jaké míře se lidé o dobrovolnictví zajímají, zda mají dostatek informací o možnostech k zapojení se do dobrovolnictví a jaký je jejich náhled na dobrovolnickou činnost.

3.2 Metoda kvantitativního výzkumu

Výzkumnou strategií pro splnění cílů bakalářské práce byla zvolena metoda kvantitativního šetření, jelikož se jevila pro tento typ výzkumu jako nejvhodnější. Své tvrzení opírám o níže uvedené skutečnosti převzaté z odborné literatury.

S kvantitativním výzkumem se obvykle spojuje obecná představa sociologického a sociálně psychologického výzkumu a lze jej realizovat tehdy, jsou-li jevy v určitém směru jednoduché a poznané. Jednoduché ve smyslu, že nejsou skryty smyslovému podání a mají jednoznačný výraz. Je možné je získat pomocí nástrojů k zajištění hromadných dat. Jsou to jevy, které jsou zpravidla přesné, dynamické a strukturované. V kvantitativním výzkumu se sledují charakteristiky jevů jako jsou intenzita, rozsah výskytu, zastoupení a frekvence. (Surynek a kol., 2001, s. 25-26) Kvantitativní výzkum by měl být používán za těchto

okolností: a) jestliže potřebujeme generalizovat naše nálezy na populaci, b) jsme-li schopni odhadnout podstatné proměnné pro náš výzkumný problém, c) jsme-li schopni každou proměnnou podložit validní operační definicí. (Olecká, Ivanová, 2010, s. 18)

Jednou z nejrozšířenějších technik sběru dat kvantitativního šetření je dotazník. Je nejméně náročný na čas a zasáhne velký počet respondentů. (Olecká, Ivanová, 2010, s. 23) Tuto techniku jsem zvolila k provedení výzkumu této práce. V dotazníku je obsaženo 23 otázek, které jsou tematicky rozděleny na okruhy, které se zaměřují na informace o dobrovolnictví v sociální oblasti, zkušenosti s dobrovolnictvím, ochotu pro zapojení do dobrovolnictví v mikroregionu Moštěnka, na názor respondentů na dobrovolnictví a na bariéry, které mohou dobrovolnictví bránit.

Dalším krokem výzkumu po shromáždění potřebných dat je jejich následná prezentace. Základním procesem je kódování dat a jejich třídění takovým způsobem, abychom dostali odpovědi na naše výzkumné otázky. Kódování dat jsem prováděla ručně, filtrováním v tabulce ve formátu xlsx.

3.3 Výzkumné otázky a hypotézy

Na začátku výzkumu stojí hlavní výzkumná otázka, která je pak dále rozdělena na 5 dílčích výzkumných otázek, z nichž výzkumná otázka č. 1 je zaměřena na informace o dobrovolnictví v sociální oblasti, výzkumná otázka č. 2 se týká zkušeností s dobrovolnictvím, výzkumná otázka č. 3 zkoumá ochotu pro zapojení do dobrovolnictví, výzkumná otázka č.4 je zaměřena na názor respondentů na dobrovolnictví a výzkumná otázka č.5 na bariéry, které mohou dobrovolnictví bránit.

Hlavní výzkumnou otázkou je, *zda existuje v mikroregionu Moštěnka potenciál k zapojení občanů do dobrovolnictví v sociální oblasti.*

Dílčí otázky výzkumu:

VO 1. Jakým způsobem jsou lidé v mikroregionu informováni o možnostech dobrovolnictví v sociální oblasti?

Hypotéza 1

Předpokládám, že více než 50 % obyvatel v mikroregionu Moštěnka nemá informace o tom, jak by se mohli jako dobrovolníci zapojit.

Hypotéza je ověřována prostřednictvím otázky č. 1 kde se ptám respondentů na organizace, které dobrovolníky hledají.

Hypotéza se naplní v případě, že více než 50 % respondentů hypotézu potvrdí.

Hypotéza 2

Předpokládám, že zájem o informace o dobrovolnických příležitostech v sociální oblasti mají lidé, kteří by se chtěli stát dobrovolníky.

Hypotéza se ověří prostřednictvím otázek č. 2, 13, 14.

Hypotéza se potvrdí v případě, že respondenti, kteří u otázek č. 13 a č. 14 odpoví kladně, budou mít vyšší zájem o informace o dobrovolnických příležitostech v sociální oblasti než lidé, kteří v otázkách č.13 a č. 14 odpoví záporně.

Hypotéza 3

Předpokládám, že obyvatelé, pokud by se chtěli stát dobrovolníky, by se obraceli s žádostí o informace na obecní úřad.

Hypotéza je ověřována prostřednictvím otázky č. 4.

Hypotéza se naplní, pokud respondenti budou nejčastěji uvádět obecní úřad jako zdroj informací.

Předpoklady hypotéz 1–3 jsou podloženy výzkumy z roku 2012. (Brozmanová Gregorová, 2012, s. 89–92)

VO 2. Mají lidé zkušenost s dobrovolnictvím v regionu v sociální oblasti?

Hypotéza 4

Předpokládám, že méně než 40 % respondentů má zkušenost s neformálním dobrovolnictvím v sociální oblasti.

Hypotéza je navázána na otázku č. 6 a č.7

Předpoklad vychází ze zjištění (Frič, Vávra 2012, s. 46-47), kde se uvádí, že v ČR se neformálnímu dobrovolnictví věnuje asi 38 % obyvatel ČR.

Hypotéza se potvrdí, pokud méně než 40 % respondentů uvede, že má zkušenost s neformálním dobrovolnictvím.

Hypotéza 5

Předpokládám že lidí, kteří mají zkušenost s formálním dobrovolnictvím je v mikroregionu Moštěnka méně než 10 %.

Předpoklad je navázán na otázku č. 9 a č. 10.

Předpoklad vychází z výzkumu v oblasti působení formálních dobrovolníků v občanské dobrovolnické organizaci, kde se uvádí průměr ČR u organizací poskytující sociální služby 7 %. (Frič, Vávra 2012, s. 79)

Dále předpoklad vychází z výzkumu (Frič, Pospíšilová 2010, s. 119) kde průběrná hodnota lidí participujících v dobrovolnictví v sociálních službách činí také 7 %.

Hypotéza se naplní, pokud méně než 10 % obyvatel mikroregionu uvede, že má zkušenost s formálním dobrovolnictvím v sociální oblasti.

VO 3. Mají lidé zájem zapojit se do dobrovolnictví v sociální oblasti v mikroregionu Moštěnka?

Hypotéza 6

Předpokládám, že lidé v mikroregionu Moštěnka mají zájem více se zapojit do neformálního dobrovolnictví před formálním. Tento předpoklad se bude zjišťovat na základě odpovědí na otázky č. 13 a 14.

Předpoklad vychází z výzkumů realizovaných v oblasti dobrovolnictví, které zkoumá zapojení dobrovolníků v ČR. Z výzkumů vyplývá, že v ČR se hlásí k neformálnímu dobrovolnictví v oblasti, kterou bychom mohli označit jako sociální, 41 % obyvatelstva. Do formálního dobrovolnictví se v ČR zapojuje cca 7 % obyvatel. (Frič, Pospíšilová 2010, s. 75)

Další výzkum (Brozmanová Gregorová, 2012, s. 42), uvádí téměř dvojnásobný rozdíl účasti populace ve formálním a neformálním dobrovolnictví, a to ve prospěch neformálního.

Hypotéza se potvrdí v případě, že větší procento respondentů z těch, kteří budou mít zájem zapojit se do dobrovolnictví, budou mít zájem o dobrovolnictví neformální.

Hypotéza 7

Předpokládám, že zájem obou pohlaví o dobrovolnictví je přibližně stejný. Tuto hypotézu budou zkoumat otázky č. 21, č. 13 a otázka č. 14.

Předpoklad vychází z výzkumu, jehož výsledky vypovídají, že ve formálním i neformálním dobrovolnictví mají muži i ženy přibližně stejný zájem o tuto činnost. (Brozmanová Gregorová, 2012, s. 46)

Hypotéza se naplní, pokud výstupy z dotazníku ukážou podobný zájem o dobrovolnictví u žen i u mužů.

Hypotéza 8

Předpokládám, že ženy ve věku 50 + se více zapojí do neformální dobrovolnické činnosti než mladší ženy.

Hypotézou se zabývají otázky č. 22, č. 13

Předpoklad vychází z výše uvedených výzkumů, které potvrzují ve vyšší míře zapojení lidí ve věku 55+.

Hypotéza se potvrdí v případě, že ženy 55+ budou mít větší zájem o zapojení do dobrovolnictví než ženy mladší.

VO 4. Jaký mají obyvatelé názor na dobrovolnictví v sociální oblasti?

Hypotéza 9

Předpokládám, že obyvatelé mikroregionu Moštěnka vnímají dobrovolnictví v sociálních službách jako potřebné. Předpoklad se bude ověřovat otázkou č. 12.

Předpoklad vychází z historického pozorování dobrovolnictví jako jevu, kterému se v různých dobách dostává různé důležitosti. V současné době v demokratické společnosti a v době postindustriálního vývoje význam dobrovolnictví stoupá a společnost do něj vkládá naděje na zdokonalení sociálního státu. (Frič, Pospíšilová 2010, s. 7)

Hypotéza se naplní, pokud více než 50 % respondentů odpoví kladně.

VO 5. Jaké existují bariéry pro výkon dobrovolnictví v MRM?

Hypotéza 10

Předpokládám, že zásadní bariérou v dobrovolnictví pro obyvatele mikroregionu Moštěnka je skutečnost, že respondenta nikdo nepožádal o pomoc. Hypotéza je navázána na otázku č. 18.

Předpoklad je založen na výzkumu (Brozmanová Gregorová, 2012, s. 89-91), kdy výsledek výzkumu ukazuje, že neoslovení potenciálního dobrovolníka je nejzásadnější bariérou, která brání dobrovolnické činnosti.

Hypotéza bude potvrzena v případě, že respondenti uvedou neoslovení jako nejčastější odpověď.

3.4 Lokalita výzkumu

Výzkum byl uskutečněn mezi obyvateli mikroregionu Moštěnka, dotazníkem bylo osloveno 250 respondentů.

Mikroregion se nachází v jižní části Olomouckého kraje, poblíž města Přerova. Svou polohou tvoří přirozenou hranici Olomouckého a Zlínského kraje. Žije v něm téměř 11 tisíc obyvatel ve 22 obcích. Mezi obcemi mikroregionu převyšují velikostí populace hranici 1 000 obyvatel pouze obce Dřevohostice a Horní Moštěnice. Více jak 800 obyvatel má pouze obec Bochoř. Obce Beňov, Stará Ves a Vlkoš patří do velikostní skupiny 600 až 799 obyvatel. Do skupiny 400 až 599 obyvatel patří obce Domaželice, Křtomil, Říkovice a Želatovice. Největší počet obcí je v kategorii 200 až 399 obyvatel. Jsou jimi Čechy, Dobřčice, Lipová, Líšná, Podolí, Přestavky, Radkova Lhota, Turovice a Věžky. Nejméně lidnaté jsou obce Bezuchov, Nahošovice a Radkovy.

3.5 Předvýzkum

Abych zjistila, zda jsou otázky dobře formulované, respondentovi srozumitelné a zda komplexně dává celý dotazník smysl, provedla jsem předvýzkum na vzorku 10 respondentů. Vzhledem k tomu, že pro většinu z nich byly některé otázky částečně neuchopitelné, případně se jim postavení otázek následujících za sebou zdálo zmatečné, dotazník jsem přepracovala. Jednalo se především o otázky, kde jsem se tázala na minulost a přítomnost v souvislosti s formálním a neformálním dobrovolnictvím. Respondenti se nedokázali zorientovat v časové ose a způsobu dobrovolnictví. Přehodnotila jsem otázku a tázala se na dobrovolnictví bez rozlišení na formální a neformální. Pro výsledek výzkumu nebyly ani původně navržené otázky podstatné. Některé otázky byly upraveny stylisticky. Následně jsem provedla předvýzkum podruhé a respondenti mi potvrdili srozumitelnost. Poté bylo přistoupeno k distribuci.

3.6 Výzkumný soubor a sběr dat

Z oslovených 250 respondentů vrátilo vyplněný dotazník 230. Vysoká návratnost byla zajištěna osobním předáním a oslovením respondentů. Pro typ výzkumu, kterým se zabývám se jevil jako nejvhodnější kvótní výběr, který může být použit pro výzkum na populaci, kterou dobře známe, či o které jsme dobře informováni. (Disman, 2002, s. 94-95) Zkoumané území

je v našem případě jasně vymezeno, statistické údaje o obyvatelstvu jsou k dispozici v rámci údajů Českého statistického úřadu. Jako kvóty jsem použila tyto znaky: skupinu pohlaví, věkovou charakteristiku a vzdělání. Spolupracovala jsem s kontaktními osobami v jednotlivých obcích, kteří se zaměřují na sociální oblast a tito měli přesné instrukce podle jakých ukazatelů je nutné vybírat respondenty. Na základě demografických ukazatelů všech obyvatel mikroregionu byly pro jednotlivé obce stanoveny počty respondentů, jejich pohlaví, věk a vzdělání.

Sledovaný vzorek má k 31. 12. 2016, 9 325 obyvatel ve věku nad 15 let. Vzdělanostní strukturu bylo možné získat z údajů z posledního sčítání lidu, domu a bytů, které se provádělo v roce 2011, ostatní z údajů ČSÚ. Následující tabulky vyjadřují použitý kvótní výběr.

Tabulka č. 1 přehled respondentů dle věk a pohlaví

Věk respondenta	Muži	Ženy
15–29	956	880
30–49	1723	1512
50–69	1440	1346
70+	532	932

Tabulka č. 2 přehled respondentů dle nejvyššího ukončeného vzdělání

Nejvyšší ukončené vzdělání	muži	ženy
Bez vzdělání	77	28
Základní vzdělání	635	1227
Střední vzdělání bez maturity	2155	1490
Střední vzdělání s maturitou	1163	1394
Vyšší odborné vzdělání	18	45
Vysokoškolské vzdělání	348	334

Bohužel, ne ve všech případech bylo možné nastavené ukazatele dodržet. Bránily tomu praktické problémy jako nemožnost oslovit respondenty přesně podle výběru, případně jejich neochota. Zvláště v malých obcích byl výběr ještě složitější. Nicméně jsme se spolu s kontaktními pracovníky snažili kvóty co nejvíce dodržet. Sběr dat byl proveden v měsících únor až duben 2018.

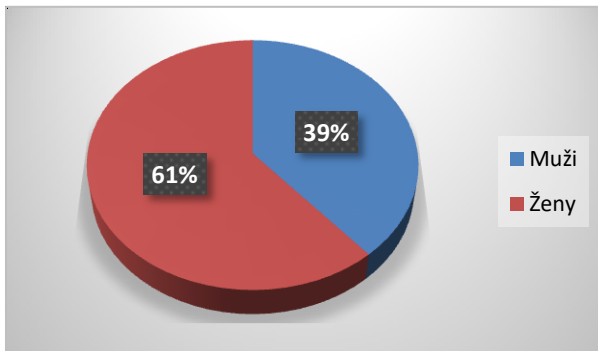
Mikroregion Moštěnka má 22 obcí, 8 obcí se do dotazníkového šetření nezapojilo. Jsou to především nejmenší obce 200–300 obyvatel, kde chybí buď kontaktní osoba, nebo vedení obce nepřikládá sociálním otázkám velký význam a není ochotno věnovat tomuto tématu svůj čas.

4 Prezentace výzkumu

4.1 Charakteristiky respondentů

4.1.1 Pohlaví respondentů

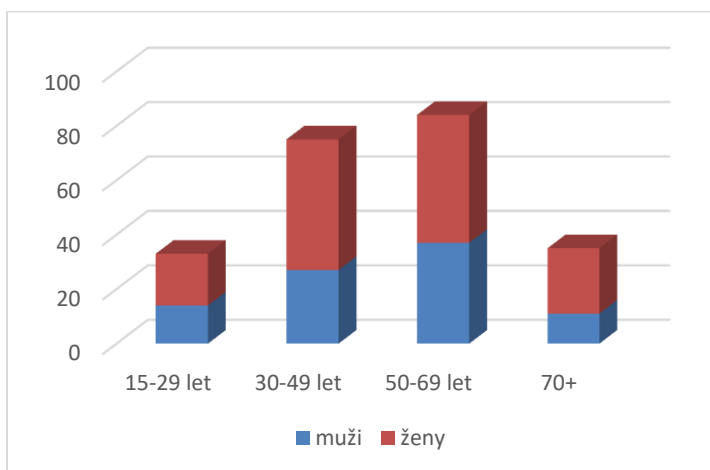
Graf č. 1 Rozložení respondentů dle pohlaví

Výzkumného šetření se zúčastnilo 230 respondentů, z toho 89 mužů a 141 žen, tj. 39 % mužů a 60 % žen.

4.1.2 Věk respondentů

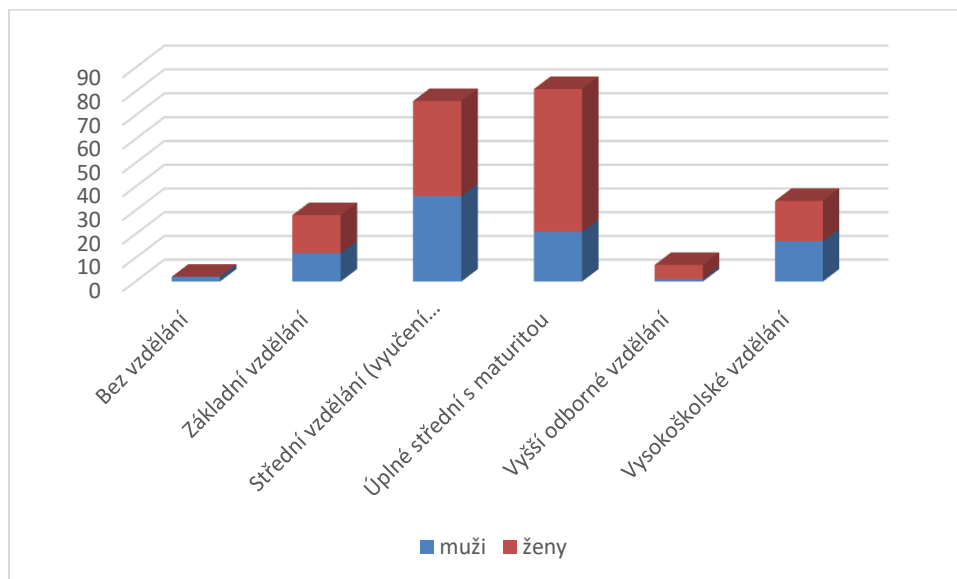
Graf č. 2 Rozložení respondentů podle věku

U respondentů mužského pohlaví je nejvýznamněji zastoupena skupina ve věku 50–49 let, následuje věková kategorie 30–49 let, dále pak kategorie 15–29 let, a nakonec respondenti ve věku 70+. U žen je nejvýznamněji zastoupena kategorie 30–49 let, téměř na stejné úrovni co do počtu odevzdaných dotazníků se nachází kategorie 50–69 let. Následuje kategorie 70 + a nejméně respondentek je ve věku 19–29 let. 3 respondenti své pohlaví neuvedli.

4.1.3 Vzdelání respondentů

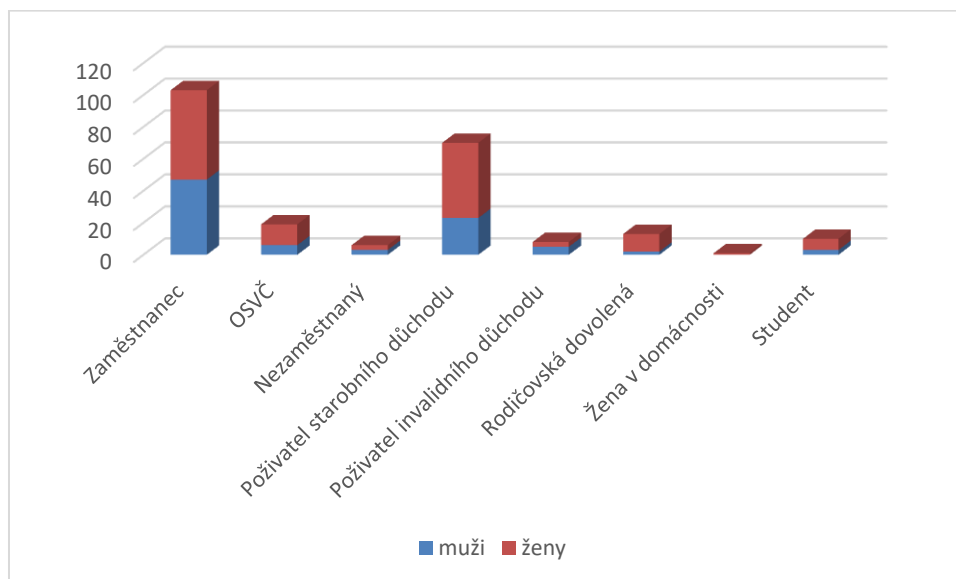
Graf č. 3 Rozložení respondentů dle nevyššího dosaženého vzdělání

Z výše uvedeného grafu a tabulky vyplývá, že celkový průměr vykazuje 36 % osob s úplným středním vzděláním s maturitou, 34 % střední bez maturity, 14 % vysokoškolsky vzdělaných osob, 12 % se základním vzděláním, 3 % s vyšším odborným a 1 % bez vzdělání. Z dotazované populace má nejsilnější zastoupení skupina žen s úplným středoškolským vzděláním. Následují opět ženy, a to v kategorii střední vzdělání (bez maturity). Další skupinou jsou muži se středním vzděláním bez maturity a muži s úplným středním vzděláním. Vysokoškolsky vzdělaní obyvatelé jsou zastoupeni ve skupině žen i mužů stejně. Pouze 2 muži uvedli status bez vzdělání, vyšší odborné vzdělání má 6 žen.

4.1.4 Ekonomický status respondentů

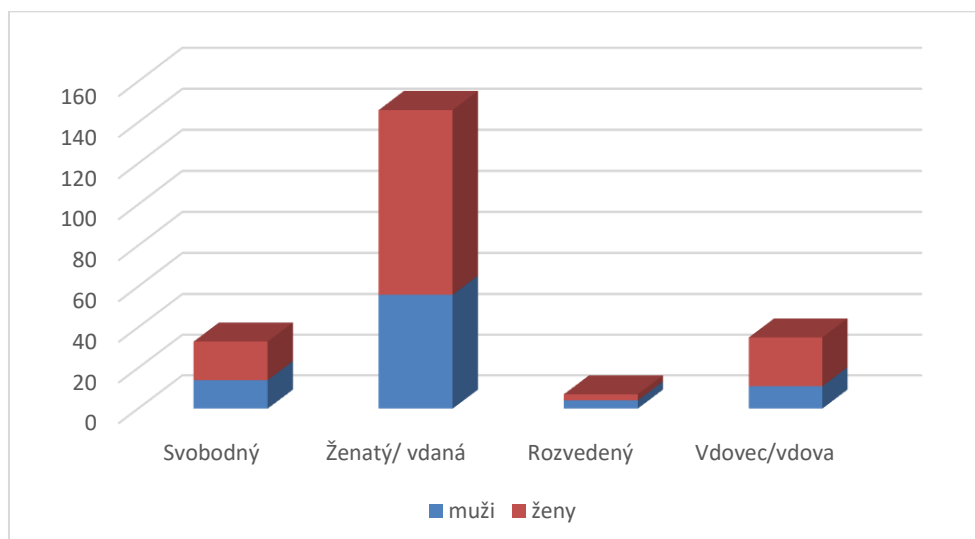
Graf č. 4 Rozložení respondentů podle ekonomického statusu

Nejpočetněji zastoupenou skupinou v dotazníkovém šetření jsou zaměstnanci, a to v hodnotě 45 % z celku. Následují poživatelé starobního důchodů v hodnotě 30 %. Výrazně nižší hodnoty vykazují OSVČ 8 %, rodiče na rodičovské dovolené 6 %, poživatelé starobního důchodu a studenti po 4 % a nezaměstnaných je mezi respondenty 3 %. Ženy v domácnosti tvoří necelé procento z dotazovaných osob.

4.1.5 Rodinný stav respondentů

Graf č. 5 Rozložení respondentů podle rodinného stavu

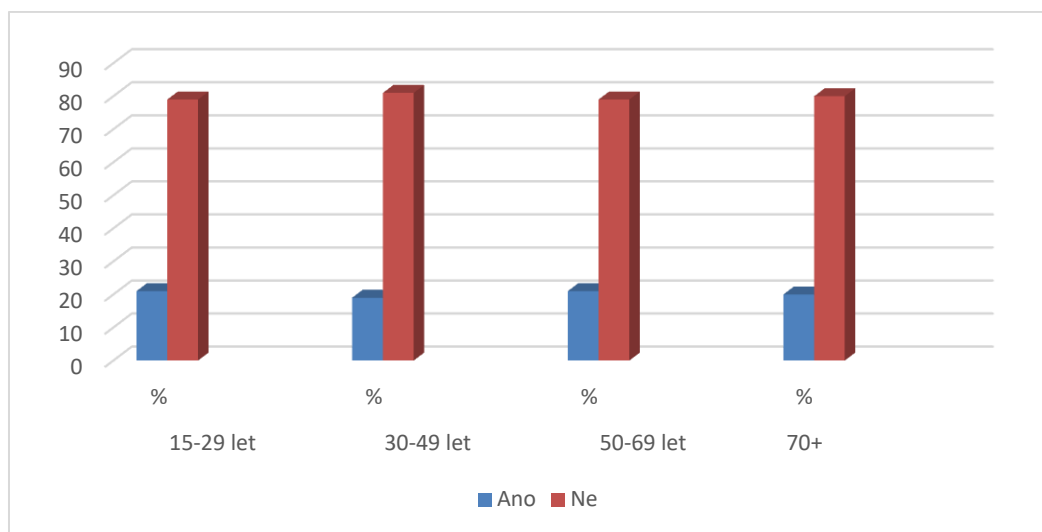

Nejvyšší % respondentů uvádí rodinný stav ženatý/vdaná, a to 66 %. Vyšší počet přitom patří ženám, 15 % stav vdovec/vdova, 14 % stav svobodný/svobodná, 3 % respondentů uvádí stav rozvedený/rozvedená. Nejvíce respondentů, kteří se zúčastnili výzkumu, žijí v manželském svazku.

4.2 Informovanost o dobrovolnictví a propagace

4.2.1 Máte informace o tom, ve kterých organizacích hledají dobrovolníky?

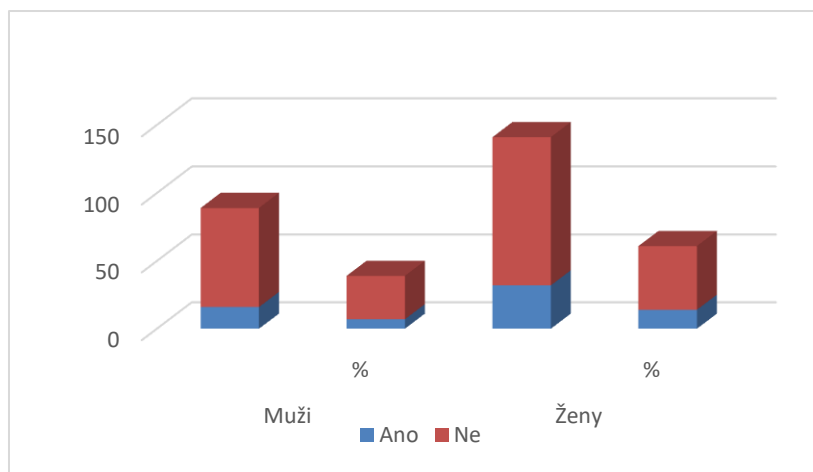
Graf č. 6 Informovanost respondentů o organizacích, které hledají dobrovolníky

Otázka č. 1 je zaměřena na informovanost veřejnosti o organizacích, které hledají dobrovolníky. Srovnání věkových kategorií respondentů a kladných a záporných odpovědí jasně vypovídá o procentuální vyrovnanosti jednotlivých skupin respondentů. Z celkového počtu dotazovaných 20 % odpovídá, že informace o takovýchto organizacích mají, 80 % odpovídá, že takovéto informace nemají, přičemž každá věková kategorie vykazuje v odpovědích ANO cca 20% a v odpovědích NE cca 80%.

Lze tedy konstatovat, že respondenti z mikroregionu Moštěnka nemají dostatek informací o tom, jakým způsobem by se mohli do dobrovolnictví zapojit.

Graf č. 7 Informovanost respondentů o organizacích, které hledají dobrovolníky, podle pohlaví

Zde se zaměřujeme na informovanost veřejnosti o organizacích, které hledají dobrovolníky z hlediska pohlaví a zaznamenáváme zde jisté rozdíly. Z výsledků je patrné, že více informované jsou ženy než muži, přičemž údaj o tom, že informace mají, uvádí 14 % žen a 7 % mužů z celkového počtu respondentů, a to je o polovinu méně.

Lze tedy uvést závěr, že více informací o organizacích, které hledají dobrovolníky mají ženy.

Hypotéza č. 1 předpokládala, že více než 50 % obyvatel v mikroregionu Moštěnka nemá informace o tom, jak by se mohli jako dobrovolníci zapojit.

Výsledné odpovědi na otázku č. 1 jasně deklarují nízkou informovanost o dobrovolnických organizacích. Při posouzení z hlediska pohlaví vyplývá, že více informované jsou ženy.

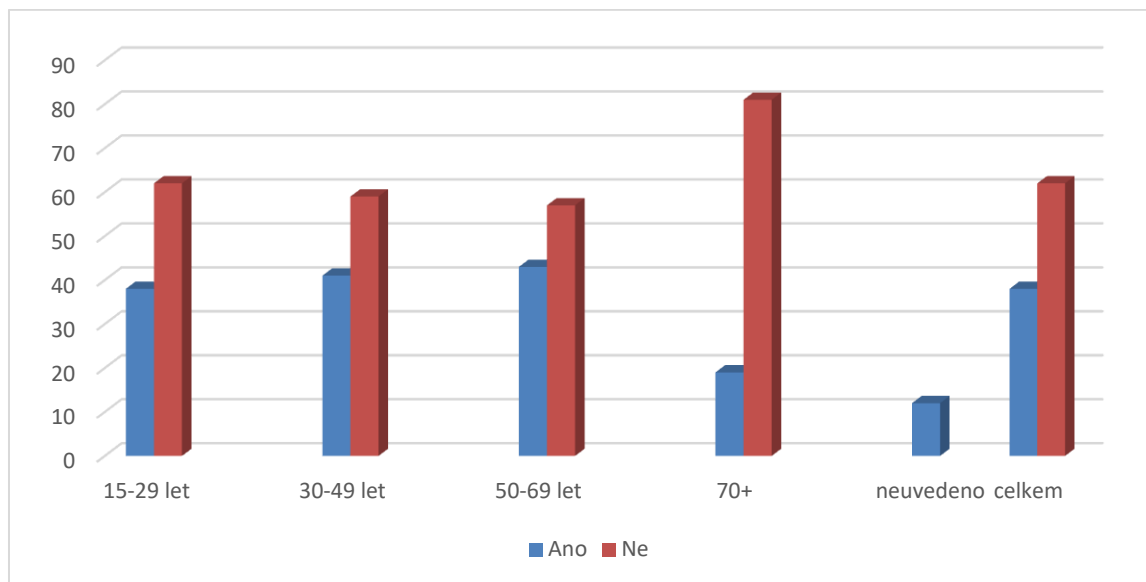
Hypotéza je ověřována prostřednictvím otázky č. 1 kde se respondentů ptám na organizace, které dobrovolníky hledají.

Hypotéza se naplní v případě, že více než 50 % respondentů hypotézu potvrdí.

Hypotéza č. 1 se potvrdila, více než 50 % respondentů nemá dostatek informací o možnostech zapojení do dobrovolnictví.

4.2.2 Zájem respondentů (míra) o pravidelně zasílané novinky a nabídky na zapojení se do dobrovolnictví

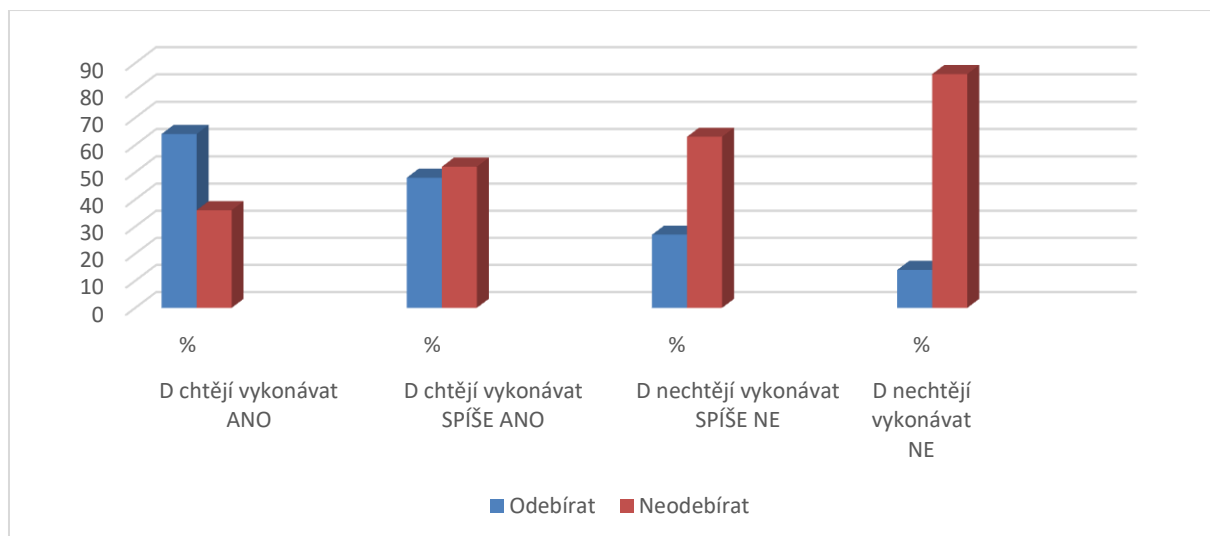
Graf č. 8 Zájem respondentů (míra) o pravidelně zasílané novinky a nabídky na zapojení se do dobrovolnictví v sociální oblasti v mikroregionu podle věkových kategorií

Při zjišťování zájmu respondentů o zaslání novinek a nabídek na zapojení se do dobrovolnictví se celkem 38 % vyjádřilo, že zájem mají, 62 % že zájem nemají a 12 % neuvédlo žádnou odpověď. Při zohlednění věku a odpovědi ANO, nejvíce procent, tj. 43 % udává věková kategorie 50–69 let, následuje 41 % ve věkové kategorii 30-49 let a 38 % osob ve věku 15-29 let. Tyto hodnoty jsou srovnatelné a lze říci, že v těchto věkových kategoriích je zájem přibližně stejný. V kategorii 70+ zájem klesá na polovinu. Pouze 19 % respondentů uvádí ANO.

Lze tedy konstatovat, že všechny věkové kategorie vykazují přibližně stejný zájem o zasílání novinek a nabídek k zapojení do dobrovolnictví, jen u respondentů ve věkové kategorii 70+ tento zájem klesá.

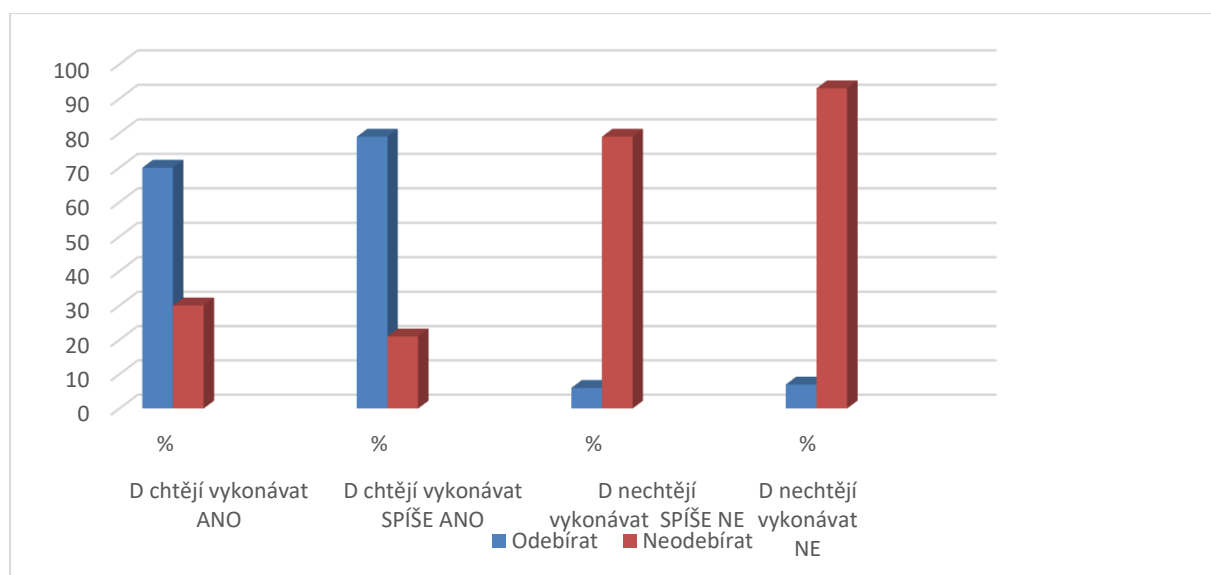
Graf č. 9 Zájem respondentů o zasílání novinek a nabídek k zapojení do dobrovolnictví v sociální oblasti v souvislosti s ochotou zapojit se do neformálního dobrovolnictví

Zájem respondentů v souvislosti se zájmem o vykonávání neformální dobrovolnické činnosti je přímo úměrný. O zasílání nabídek a novinek má zájem 64 % respondentů, kteří chtějí vykonávat NDC (neformální dobrovolnickou činnost), 48 %, kteří spíše mají zájem o vykonávání NDC, 27 %, kteří spíše nemají zájem o vykonávání NDC a 14 %, kteří nemají zájem o vykonávání NDC. Z těch, kteří mají zájem vykonávat NDC ale 36 % nestojí o zasílání novinek a respondentů, kteří nechtějí novinky a nemají zájem o NDC je 86 %

Lidé, kteří CHTĚJÍ nebo SPÍŠE CHTĚJÍ vykonávat neformální dobrovolnickou činnost (NDC) mají v nadpoloviční většině zájem o zasílání novinek. Lidé, kteří NECHTĚJÍ či SPÍŠE NECHTĚJÍ neformální dobrovolnickou činnost vykonávat, mají zájem nižší.

Graf č. 10 Zájem respondentů o zasílání novinek a nabídek k zapojení do dobrovolnictví v sociální oblasti v souvislosti s ochotou zapojit se do *formálního dobrovolnictví*

Stejné tendence jako u NDC je možno sledovat v oblasti, kdy se zabýváme zájmem o zasílání novinek, i u formální dobrovolnické činnosti (FDC). Respondenti se zájmem zapojit se do FDC mají ze 70 % dotazovaných zájem o zasílání novinek. Naopak respondenti, kteří se nechtějí do FDC zapojit nemají zájem o zasílání novinek v 93 %.

Hypotéza 2

Předpokládám, že zájem o informace o dobrovolnických příležitostech v sociální oblasti mají lidé, kteří by se chtěli stát dobrovolníky.

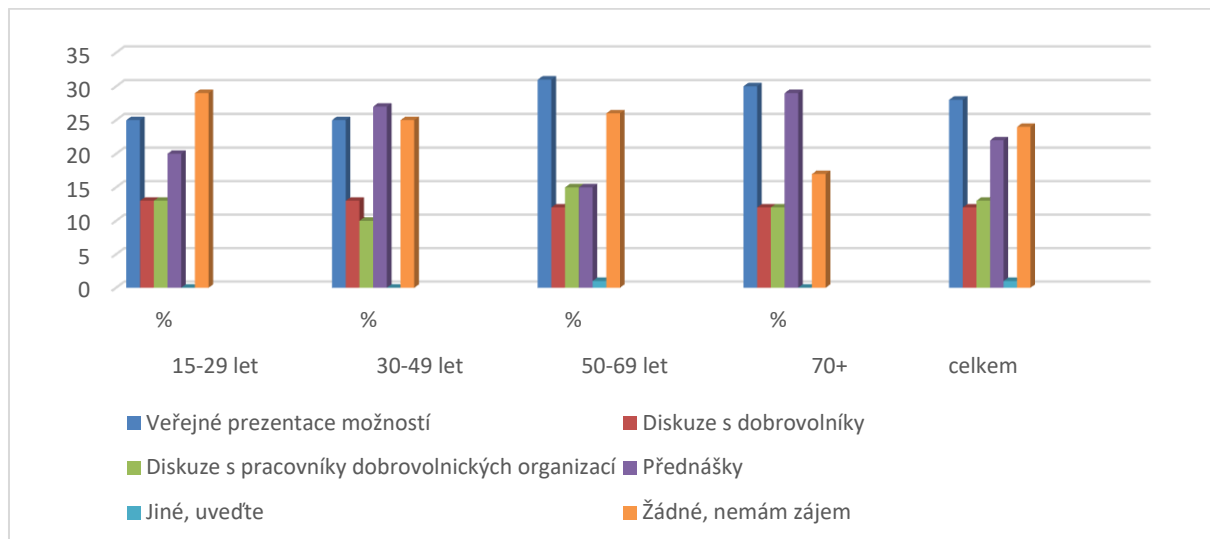
Hypotéza se ověří prostřednictvím otázek č. 2, 13, 14.

Hypotéza se potvrdí v případě, že respondenti, kteří u otázek č. 13 a č. 14 odpoví kladně, budou mít vyšší zájem o informace o dobrovolnických příležitostech v sociální oblasti než lidé, kteří v otázkách č. 13 a 14 odpoví záporně.

Z výše uvedených výsledků dotazníkového šetření se hypotéza potvrzuje. Zájem respondentů v souvislosti se zájmem o vykonávání neformální dobrovolnické činnosti je přímo úměrný. Lidé, kteří projevují ochotu zapojit se do formálního či neformálního dobrovolnictví projevují v nadpoloviční většině zájem o zasílání novinek či nabídek k dobrovolnictví. Naopak lidé, kteří se nechtějí v dobrovolnictví angažovat, v nadpoloviční většině o zasílání nabídek a novinek nestojí.

4.2.3 Preferovaný typ akce se zaměřením na propagaci příležitostí na zlepšení života obyvatel

Graf č. 11 Preferovaný typ akce se zaměřením na propagaci příležitostí na zlepšení života obyvatel v mikroregionu, který by respondent byl ochoten navštívit

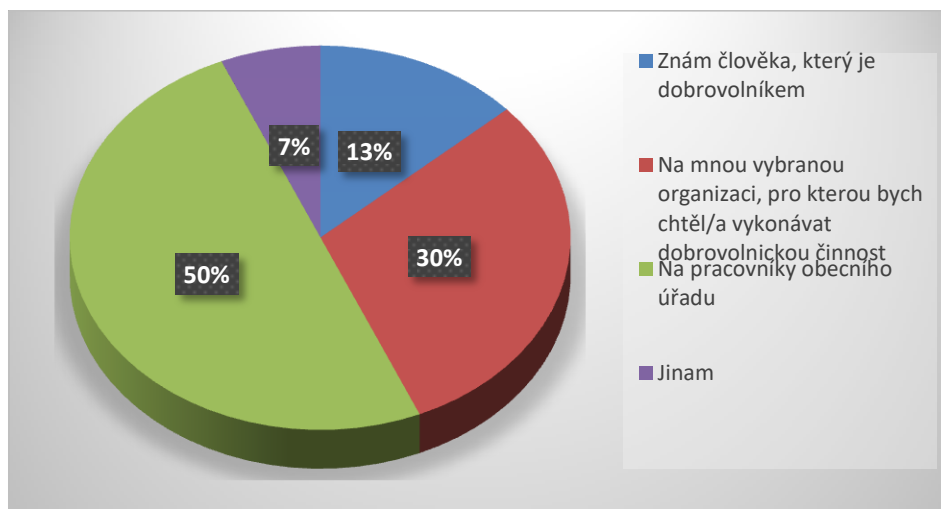

Otázka č. 3 je zaměřena na to, jaký typ akce by preferovali respondenti při propagaci příležitostí na zlepšení života obyvatel v mikroregionu, a byli by ochotni ji navštívit. Poměrně vyrovnaně si v celkovém součtu stojí akce, které by mohly probíhat veřejně při různých příležitostech na různých místech mikroregionu 28 % a přednášky, které by preferovalo 24 % respondentů. Zhruba o polovinu méně, hodnotu 12 %, dostala diskuse s dobrovolníky a 13 % diskuse s pracovníky dobrovolnických organizací. Poměrně vysoká část, 24 % respondentů uvedla, že nemá o takové aktivity zájem. Objevily se i odpovědi typu, že vhodná by byla beseda na obci, ale to jen v malé míře, 1 %. Hodnocení z hlediska věkových kategorií kopíruje zhruba celkové výsledky. Vyskytuje se několik odchylek. Např. mladí ve věku 15-19 let mají o propagační aktivity výraznější nezájem a věková kategorie 50-69 let významně preferuje veřejné prezentace před jinými možnostmi. Diskuse s dobrovolníky či zástupci dobrovolnických organizací, jsou cca na stejné úrovni ve všech věkových kategoriích.

Můžeme konstatovat, že lidé preferují veřejné možnosti prezentací a přednášky, věk v tomto rozhodování nehraje téměř žádnou roli.

4.2.4 Na koho by se respondent obrátil, pokud by se chtěl stát dobrovolníkem

Graf č. 12 Na koho by se respondent obrátil, pokud by se chtěl stát dobrovolníkem

Otázka č. 4 se zabývá tím, kam by se respondent obrátil v případě, že by se chtěl stát dobrovolníkem. Až 50 % dotázaných uvedlo, že by se obrátili na pracovníky obecního úřadu. Další významná část respondentů tj. 30 %, by se obrátila přímo na organizaci, kde by chtěla pracovat. 13 % respondentů zná nějakého dobrovolníka a kontaktoval by jeho. V dalších odpovědích respondenti uvádí 10 x potřebu kontaktního pracovníka na obci, což potvrzuje vazbu na obecní úřad.

Z toho vyplývá, že lidé na venkově vnímají obecní úřad jako přirozenou informační platformu a mají tendence se na pracovníky OU obracet o radu či pomoc.

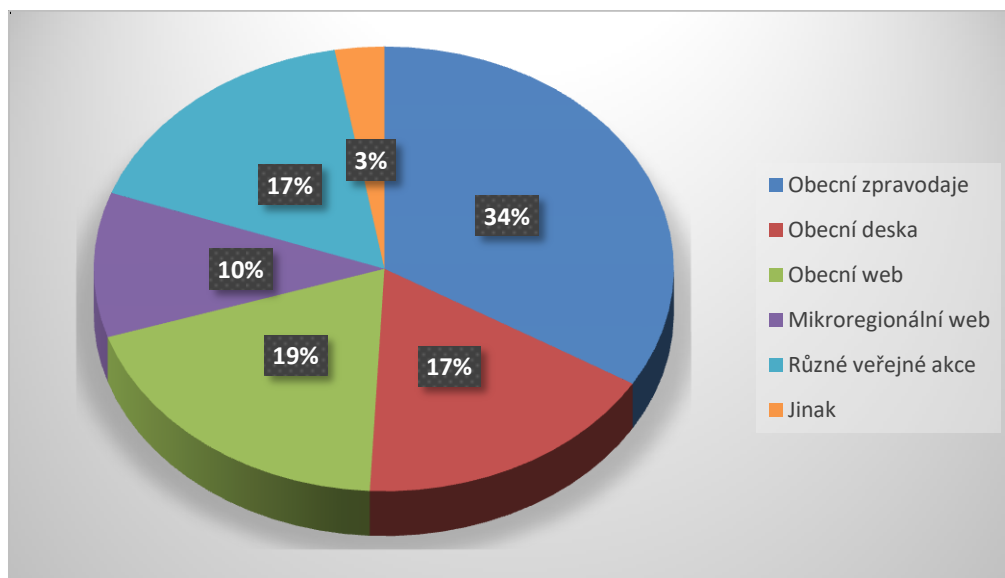
Hypotéza č. 3 předpokládá že obyvatelé, pokud by se chtěli stát dobrovolníky, by se obraceli s žádostí o informace na obecní úřad.

Hypotéza se naplní, pokud respondenti budou ve vyšším procentu potvrzovat, že se budou v případě zájmu o dobrovolnictví obracet na obecní úřad.

Hypotéza se naplnila, protože lidé, pokud by se chtěli stát dobrovolníky v sociální oblasti, by se obraceli až v 50 % na obecní úřad, což výrazně převažuje nad ostatními odpověďmi.

4.2.5 Způsob šíření informací o dobrovolnictví v regionu preferovaný respondenty

Graf č. 13 Způsob šíření informací o dobrovolnictví v regionu preferovaný respondenty

Respondenti v otázce na šíření informací o dobrovolnictví upřednostňují informace zveřejňované v obecních periodikách. 33 % obyvatel mikroregionu uvedlo, že preferují obecní zpravodaj. 19 % by vidělo jako vhodné informace uveřejňovat na webových stránkách obce, 11 % na webových stránkách mikroregionu. 17 % dotázaných považuje za vhodný způsob šíření různé veřejné akce a obecní desku. Někteří respondenti uváděli jako vhodné např. letáky do schránek, informace v obecním rozhlase, či prostřednictvím SMS. Respondenti mohli uvést v odpovědi i více možností.

Lze konstatovat, že nejvíce preferovaným zdrojem informací u respondentů je obecní zpravodaj a webové stránky.

Hypotéza č. 3 předpokládá, že obyvatelé, pokud by se chtěli stát dobrovolníky, obraceli by se na obecní úřad a sledovali by především obecní web.

Graf č. 9 vyjadřuje poměr respondentů a místo, kam by se obraceli ve výše uvedeném případě. 50 % respondentů by se obrátilo na obecní úřad, 7 % jinam, přičemž 10 odpovědí bylo ve smyslu, že by se obrátili na kontaktního pracovníka, který má vazbu na obec.

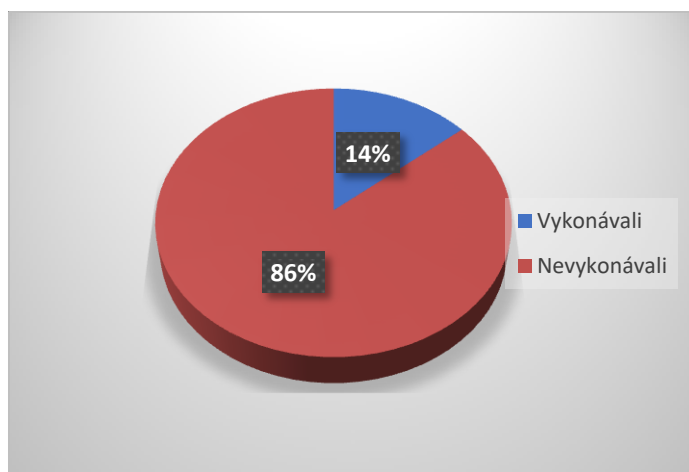
Graf č. 10 vyjadřuje způsob šíření informací. Pokud společně posoudíme obecní i mikroregionální web, je počet respondentů, kteří by preferovali web 30 %. Dalších 30 % tázaných ale udává jako zdroj informací obecní zpravodaj.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že hypotéza se naplňuje jenom zčásti. Nicméně celkově lze konstatovat, že lidé v mikroregionu Moštěnka mají silné vazby na úřady ve svých obcích a obec by měla fungovat jako nositel informací v oblasti dobrovolnictví.

4.3 Zkušenosti s dobrovolnictvím

4.3.1 Vykonávali jste v minulosti dobrovolnickou činnost v sociální oblasti?

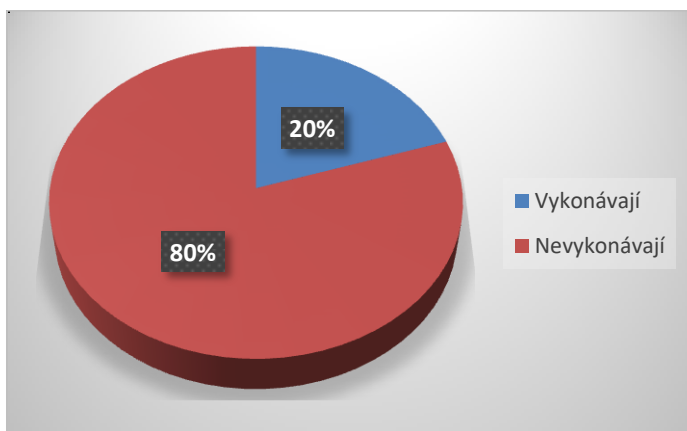
Graf č. 14 Počet respondentů, kteří v *minulosti vykonávali* dobrovolnickou činnost v sociální oblasti

Zkušenost s výkonem dobrovolnické činnosti v sociální oblasti má 14 % respondentů. 86 % respondentů uvádí, že dobrovolnou činnost nikdy nevykonávali.

4.3.2 Vykonáváte v současnosti dobrovolnickou činnost v sociální oblasti?

Graf č. 15 Počet respondentů, kteří v současnosti vykonávají dobrovolnickou činnost v sociální oblasti

Současná situace je velmi podobná, lidí, kteří v současnosti vykonávají dobrovolnickou činnost v sociální oblasti je 20 %, jde tedy oproti minulosti o 6 % nárůst.

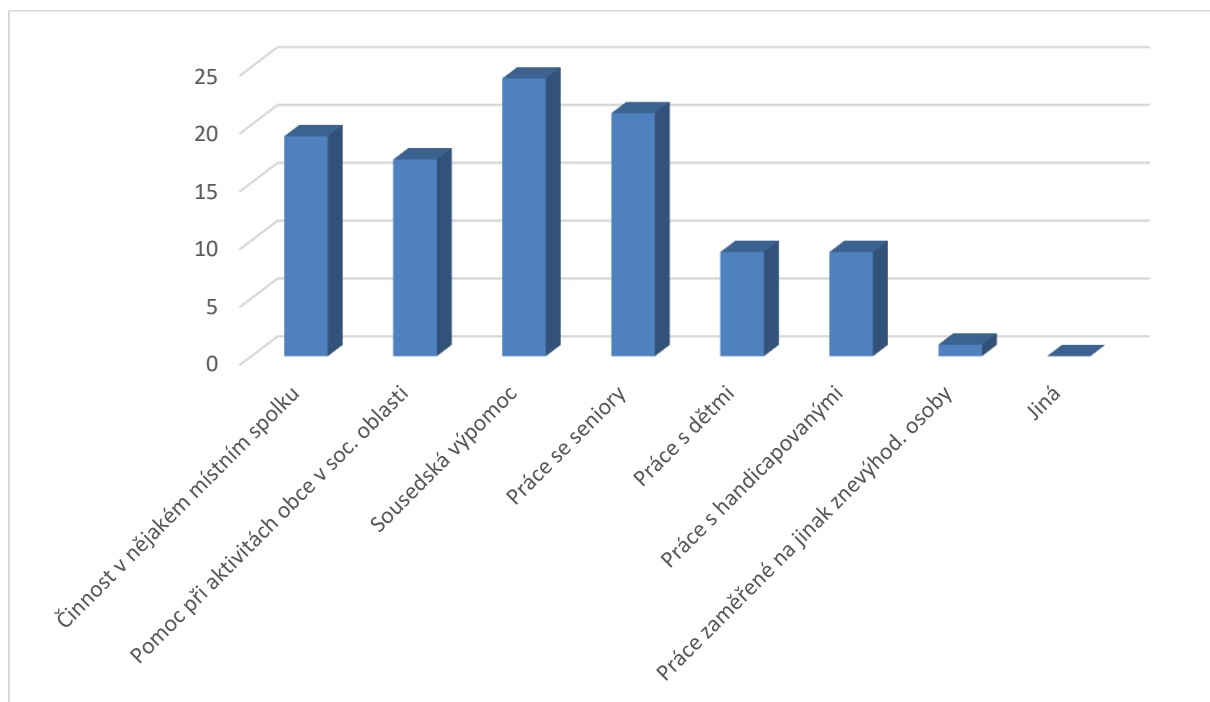
Hypotéza č. 4 předpokládá, že méně než 40 % respondentů má zkušenost s neformálním dobrovolnictvím v sociální oblasti.

Předpoklad vychází z odborných zjištění (Frič, Vávra 2012, s. 46-47), kde se uvádí, že v ČR se neformálnímu dobrovolnictví věnuje asi 38 % obyvatel ČR.

Hypotéza se tedy potvrdila. Výzkum v mikroregion Moštěnka dokládá, že v minulosti se dobrovolnické činnosti v sociální oblasti věnovalo 14 % respondentů, v současnosti je to 20 % respondentů. Existuje tedy rostoucí tendence při zapojování do dobrovolnické činnosti. Nicméně v porovnání se zapojením dobrovolníků v rámci ČR je číslo 20 % zapojených nízké.

4.3.3 Činnost vykonávaná v rámci dobrovolnictví

Graf č. 16 Činnost vykonávaná v rámci dobrovolnictví

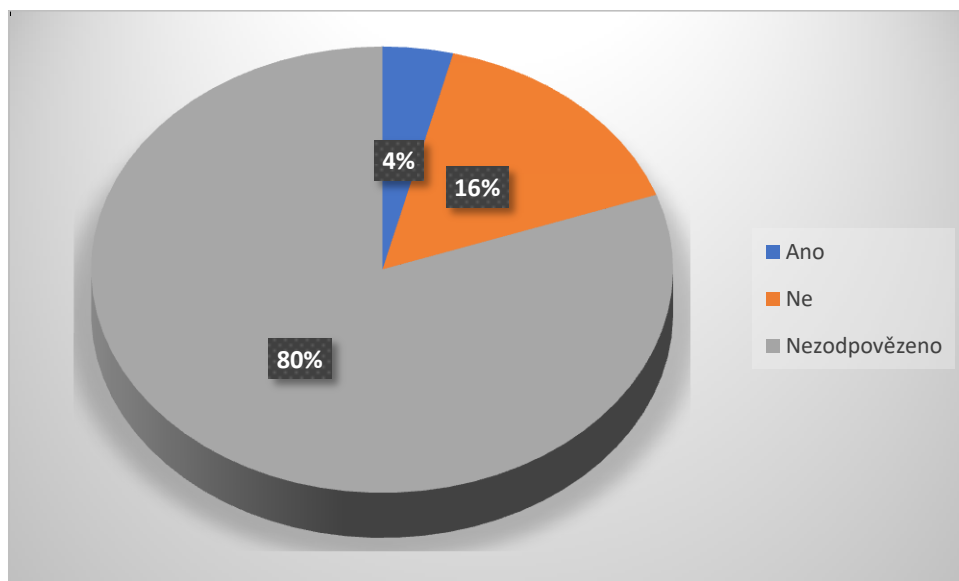

V otázce 8 bylo možno vybírat z několika odpovědí. Činnosti, které dotazovaní vykonávají v rámci sociální oblasti, jsou navázány především na formu sousedské výpomoci, tu uvedlo 24 % respondentů, dále práce se seniory 21 % respondentů, činnost v nějakém místním spolku uvedlo 19 % respondentů a 17 % uvedlo pomoc obci při jejích sociálních aktivitách. Práci s dětmi či hendikepovanými uvedlo pouze 9 % dotázaných a práci zaměřenou na jinak znevýhodněné osoby pouze 1 % .

Výstupem dotazu na činnosti, které respondent v sociální oblasti vykonával či vykonává je především sousedská výpomoc a práce se seniory.

4.3.4 Pracoval/a jste v minulosti jako dobrovolník pod nějakou organizací?

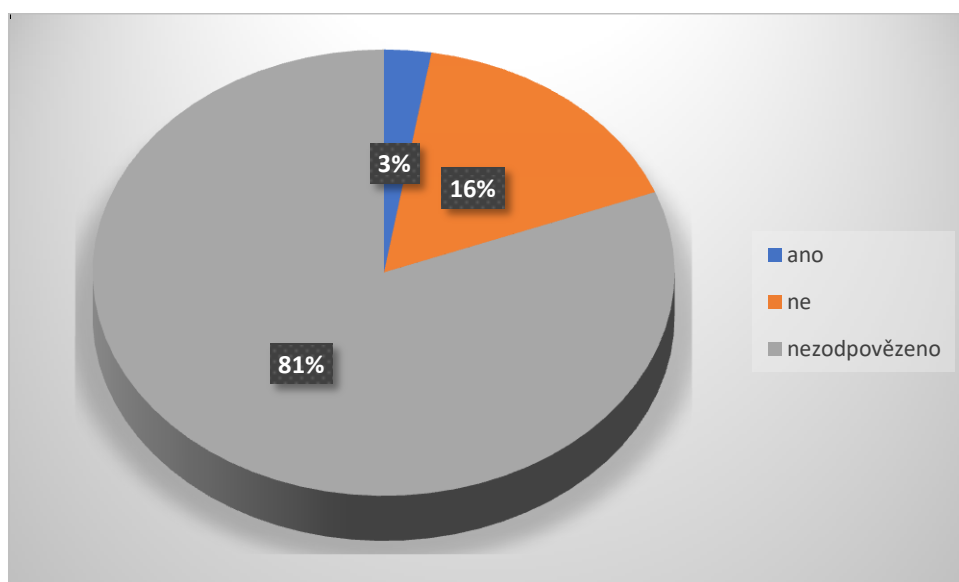
Graf č. 17 Zkušenosti respondentů s prací pod nějakou organizací v *minulosti*

Dobrovolnickou činností pod organizací se v minulosti zabývalo 4 % respondentů.

4.3.5 Pracujete v současnosti jako dobrovolník pod nějakou organizací?

Graf č. 18 Zkušenosti respondentů s prací pod nějakou organizací v *současnosti*

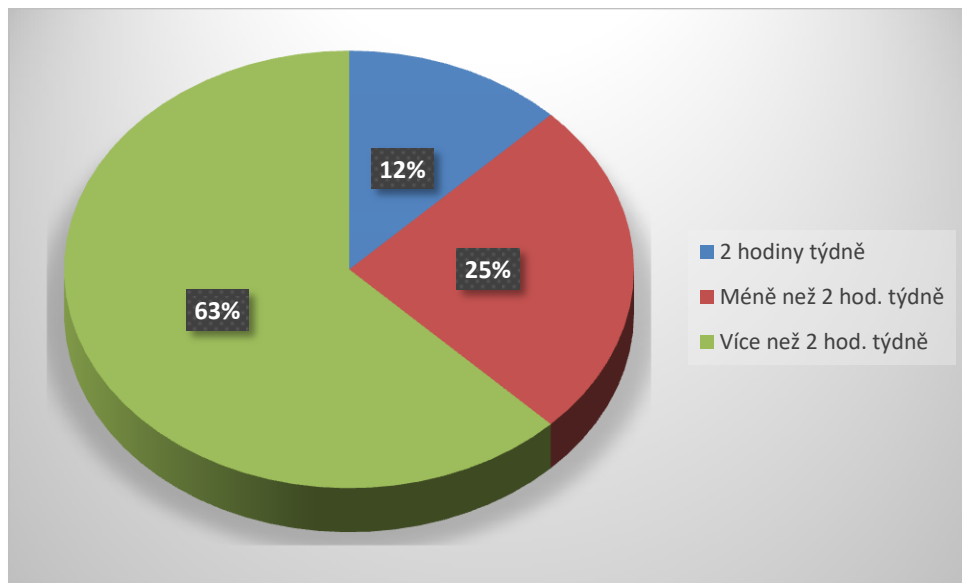

Formální dobrovolnickou činností pod organizací se v současnosti zabývá 3 % respondentů.

Hypotéza 5 předpokládá, že lidí, kteří mají zkušenost s formálním dobrovolnictvím je v mikroregionu Moštěnka méně než 7 %.

Hypotéza se naplnila, protože v současnosti se věnuje dobrovolnictví pod nějakou organizací 3 % obyvatel mikroregionu.

Graf č. 19 Časová dotace pro dobrovolnickou činnost

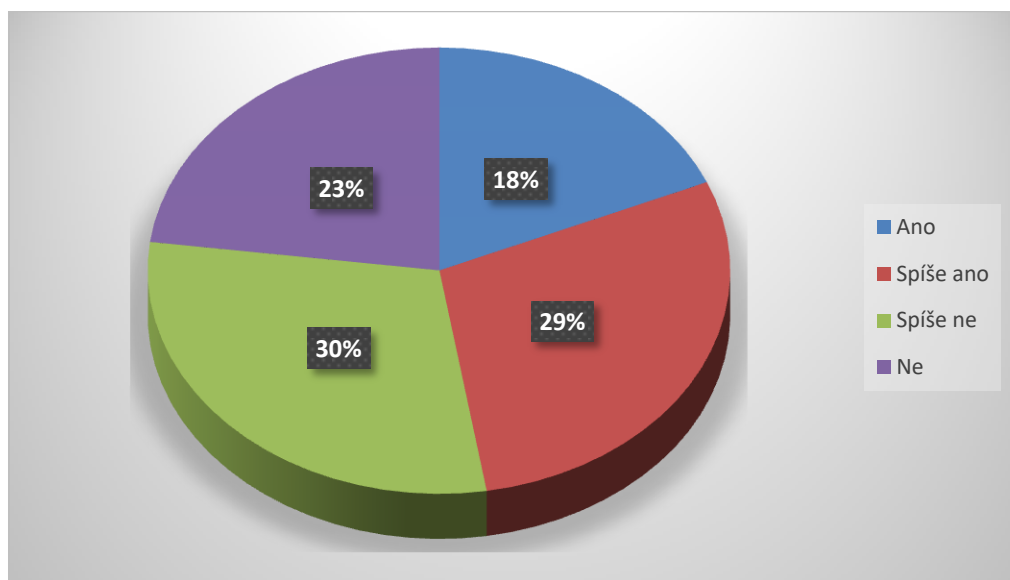
Následně byly porovnávány pouze odpovědi těch respondentů, kteří se dobrovolnictví věnují a to jak neformálně, tak pod nějakou organizací.

Z počtu respondentů, kteří se věnují dobrovolnické činnosti pod nějakou organizací a kteří vykonávají v současnosti dobrovolnickou činnost se 63 % respondentů věnuje dobrovolnictví více než 2 hodiny týdně, méně než 2 hodiny týdně je to pak 25 % respondentů a rovné dvě hodiny týdně se dobrovolnictví věnovalo 12 % respondentů.

4.4 Ochota k zapojení do dobrovolnictví

4.4.1 Ochota respondentů zapojit se do neformálního dobrovolnictví v DSO mikroregionu Moštěnka

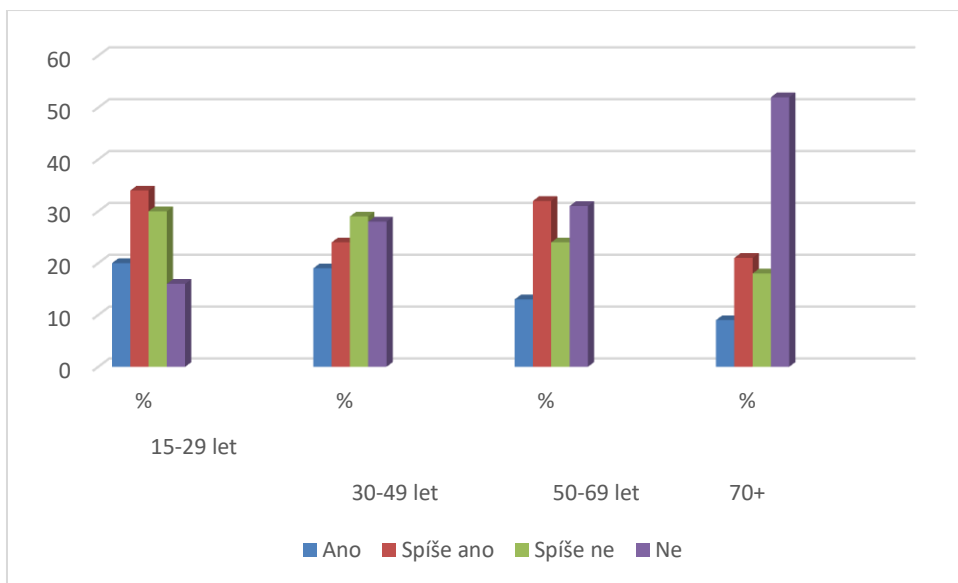
Graf č. 20 Ochota respondentů zapojit se do **neformálního dobrovolnictví** v DSO mikroregionu Moštěnka

Do neformálního dobrovolnictví je ochotno zapojit se v mikroregionu Moštěnka 18 %. 29 % dotazovaných pak odpovídá SPÍŠE ANO. 30 % respondentů odpovídá SPÍŠE NE. Do dobrovolnictví není ochotno se zapojit 23 % respondentů.

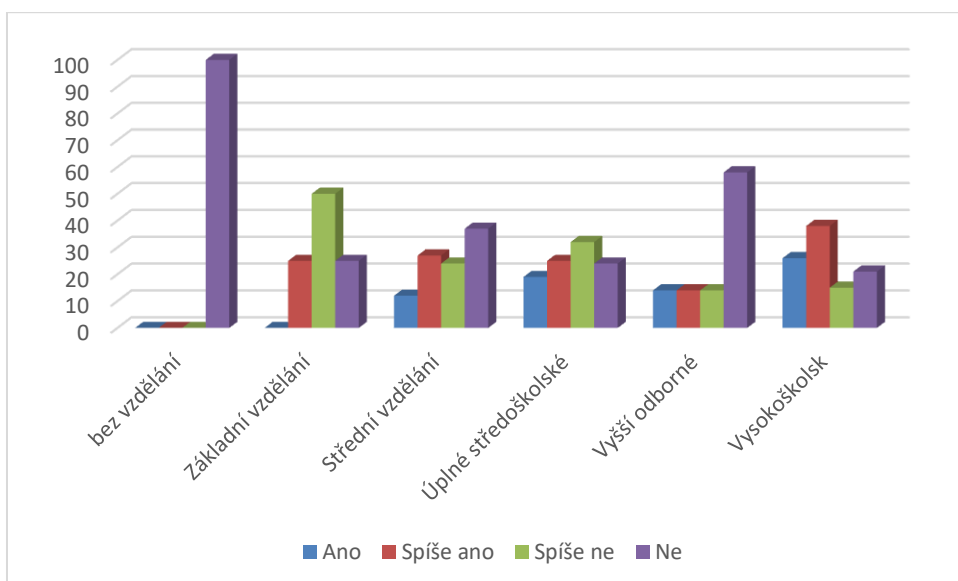
Zapojení do dobrovolnictví tedy připadá v úvahu u 47 % respondentů.

Graf č. 21 Ochota respondentů zapojit se do **neformálního dobrovolnictví** v DSO mikroregionu Moštěnka podle věku

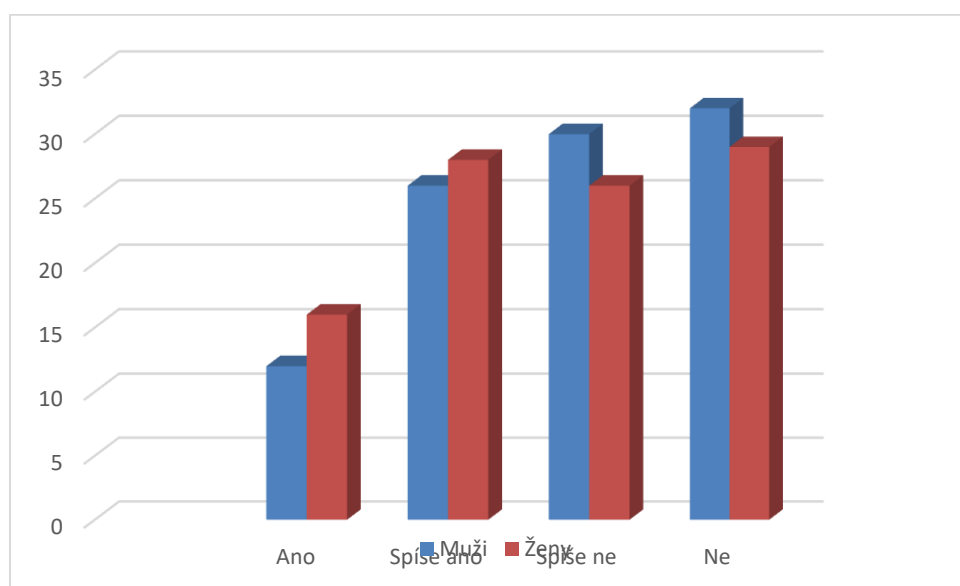
Při zkoumání ochoty na zapojení respondentů do neformálního dobrovolnictví vzhledem k věku nám vychází následující výsledky: s přibývajícím věkem se ochota k dobrovolnictví snižuje, přičemž u kategorie respondentů 70+ se snižuje výrazněji. Ke kladné odpovědi (ANO, SPÍŠE ANO) se hlásí 54 % respondentů ve věku 15-29 let, 43 % respondentů ve věku 30–49 let, 45 % respondentů ve věku 50-69 let a 30 % respondentů 70+.

Graf č. 22 Ochota zapojit se do **neformálního dobrovolnictví** v DSO mikroregionu Moštěnka podle vzdělání

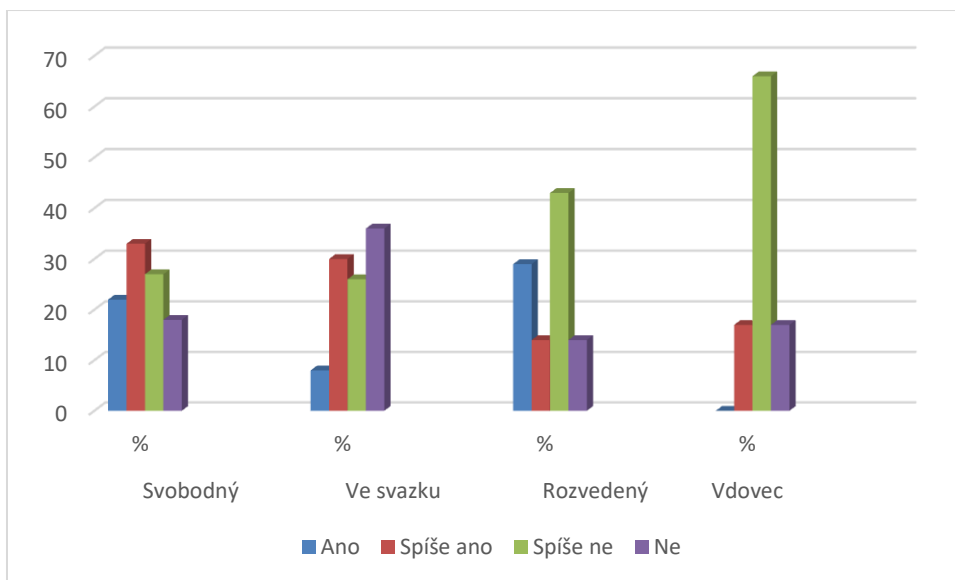
Vzdělání ovlivňuje ochotu zapojit se do neformálního dobrovolnictví následovně: nejvíce ochotni zapojit se do neformálního dobrovolnictví jsou lidé s vysokoškolským vzděláním. Otázku ANO označilo 26 % dotazovaných a otázku SPÍŠE ANO 38 % dotazovaných, následují lidé s úplným středoškolským vzděláním – ANO 19 %, SPÍŠE ANO 25 %, zhruba stejná čísla uvádějí lidé se středním vzděláním (vyučen), kdy ANO uvádí 12 % a SPÍŠE ANO 27 %. Lidé se základním vzděláním uvádějí pouze SPÍŠE ANO 25 %, lidé bez vzdělání se do dobrovolnictví nechtějí zapojit.

Graf č. 23 Ochota zapojit se do **neformálního dobrovolnictví** v DSO mikroregionu Moštěnka podle **pohlaví**

Při srovnávání ochoty zapojení se do neformálního dobrovolnictví v souvislosti s pohlavím můžeme pozorovat, že v odpovědích ANO a SPÍŠE ANO procentuálně převažují ženy, v odpovědích NE a SPÍŠE NE převažují muži. Nicméně, rozdíly nejsou zásadní a jedná se pouze o jednotky procent. Celkově se 44 % žen přiklání ke kladné odpovědi a u mužů se tato hodnota rovná 38 %.

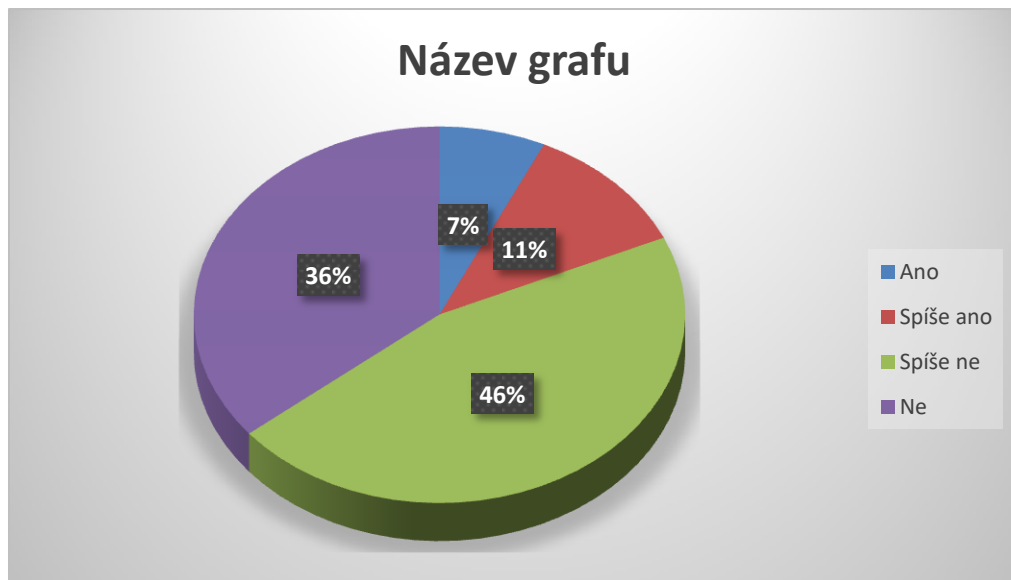
Graf č. 24 Ochota zapojit se do **neformálního dobrovolnictví** v DSO mikroregionu Moštěnka podle **rodinného stavu**

Při srovnávání ochoty zapojení se do neformálního dobrovolnictví v souvislosti s rodinným stavem vidíme, že nejvíce jsou ochotni se zapojit svobodní lidé. Ke kladné odpovědi se přiklonilo 55 % respondentů. Za nimi následují rozvedení 43 % a pak lidé žijící ve svazku 38 %. Ovdovělí lidé se nejčastěji přiklánějí k odpovědi SPÍŠE NE.

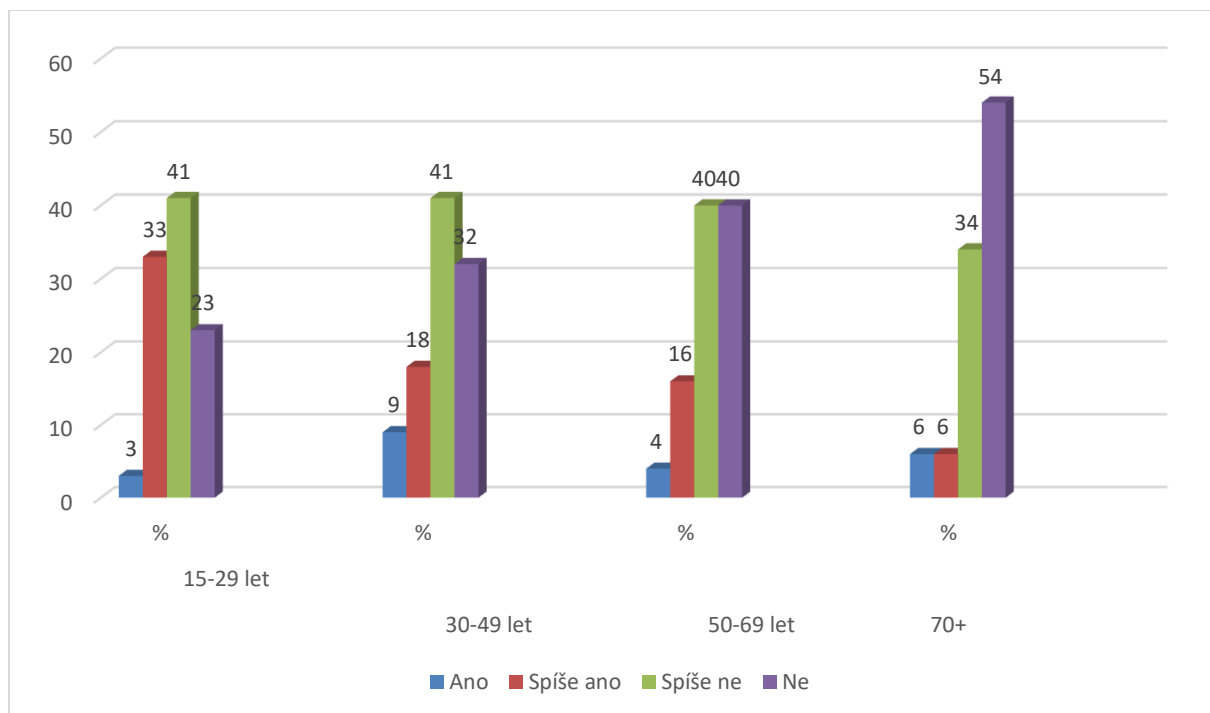
4.4.2 Ochota respondentů zapojit se do formálního dobrovolnictví v DSO mikroregionu Moštěnka

Graf č. 25 Ochota zapojit se do **formálního dobrovolnictví** v DSO mikroregionu Moštěnka

Do formálního dobrovolnictví je ochotno zapojit se v mikroregionu Moštěnka 7 %. 11 % dotazovaných pak odpovídá SPÍŠE ANO. Pokud budeme tyto dvě hodnoty brát jako kladné odpovědi, můžeme konstatovat, že 17 % respondentů by s velkou pravděpodobností bylo ochotno se zapojit. Ostatních 83 % se vyjadřuje záporně.

Graf č. 26 Ochota respondentů zapojit se do **formálního dobrovolnictví** v DSO mikroregionu Moštěnka podle věku

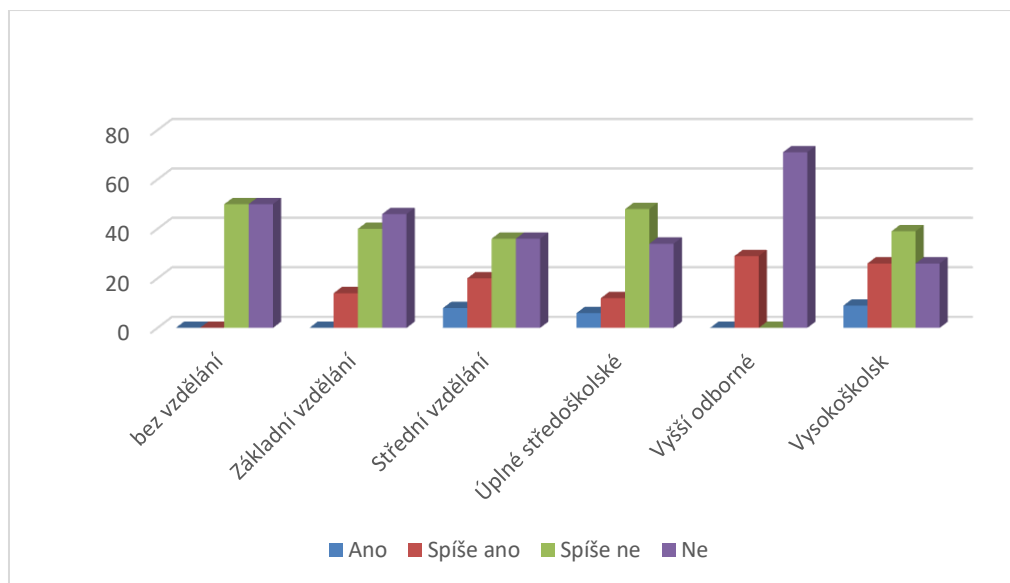
Při zkoumání ochoty na zapojení respondentů do formálního dobrovolnictví vzhledem k věku nám vychází následující výsledky: ve všech věkových kategoriích se respondenti přiklánějí více k možnosti NE nebo SPÍŠE NE, a to velmi výrazně, kdy tyto odpovědi v součtu znamenají hodnotu cca 60 %.

Z těch, kteří by byli ochotni se zapojit, je nejvýrazněji zapojena skupina 15-29 let.

Odpověď ANO označilo velmi malé % dotázaných, nejvíce kategorie ve věku 30–49 let a to 9 %. Odpověď SPÍŠE ANO označilo 33 % respondentů 15-29 let, a NE 6 % ve věku 70+.

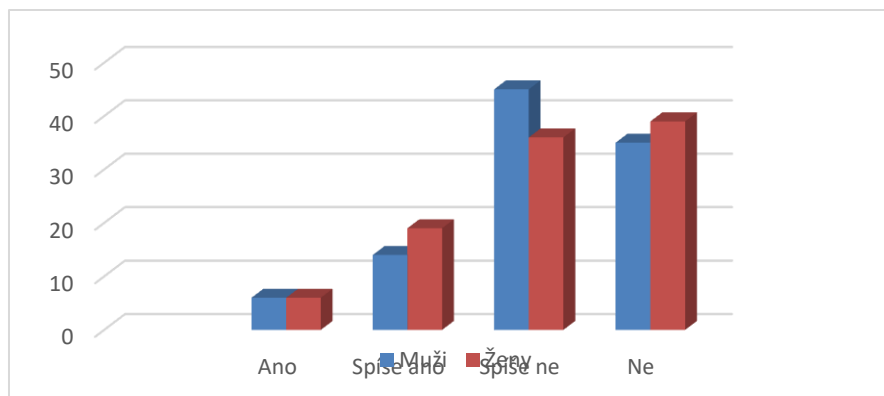
V kategorii 70+ odpověď ANO označilo 6 % respondentů a odpověď NE 54 % respondentů.

Graf č. 27 Ochota respondentů zapojit se do **formálního dobrovolnictví** v DSO mikroregionu Moštěnka podle vzdělání

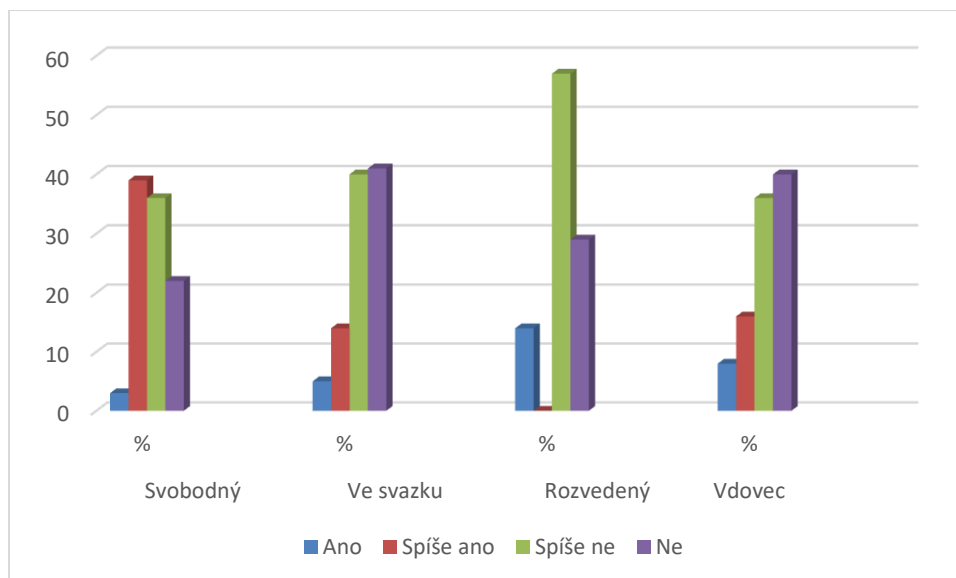
Vzdělání ovlivňuje ochotu zapojit se do formálního dobrovolnictví následovně: nejvíce ochotni zapojit se do formálního dobrovolnictví jsou lidé s vysokoškolským vzděláním. Nicméně všechny vzdělanostní skupiny prokazují neochotu zapojit se do formálního dobrovolnictví. Otázku NE nebo SPÍŠE NE označilo v součtu v každé kategorii více než 70 % respondentů.

Graf č. 28 Ochota zapojit se do **formálního dobrovolnictví** v DSO mikroregionu Moštěnka podle pohlaví

Na základě porovnání ochoty zapojit se do formálního dobrovolnictví a pohlaví respondentů lze konstatovat, že kladné i záporné odpovědi vykazují poměrně stejné hodnoty. Ochotu zapojit se potvrzuje 6 % z každé skupiny, 14 % mužů a 19 % žen se vyjadřuje ve smyslu SPÍŠE ANO. Velmi výrazně se i zde potvrzuje nezájem o zapojení do formálního dobrovolnictví.

Graf č. 29 Ochota zapojit se do **formálního dobrovolnictví** v DSO mikroregionu Moštěnka podle **rodinného stavu**

Největší počet kladných odpovědí v porovnávání ochoty se zapojením do formálního dobrovolnictví a rodinného stavu vykazují svobodní respondenti. Kladnou odpověď vyjádřilo 42 % svobodných dotázaných, následují lidé žijící ve svazku 29 % a vdovci či vdovy s 24 %. Lze konstatovat, že pokud se lidé chtějí do formálního dobrovolnictví zapojit, nejvyšší zájem zaznamenáváme u svobodných obyvatel mikroregionu.

Otázky č. 13 a 14 jsou zaměřeny na ochotu respondentů k zapojení do neformálního a formálního dobrovolnictví. Odpovědi ANO a SPÍŠE ANO je možno vnímat jako ochotu respondentů k zapojení do dobrovolnické činnosti a s těmito hodnotami pracují v následujícím posouzení výstupů dotazníku. Z porovnávání výše uvedených veličin můžeme konstatovat, že k zapojení do **neformálního dobrovolnictví je příkloněno 47 %** dotazovaných. S přihlédnutím k věkové kategorii je ochotno zapojit se až 54 % respondentů věkové kategorie 19-29 let, což je nejvíce. V souvislosti se vzděláním se vyslovilo pro dobrovolnictví nejvíce respondentů vysokoškolsky vzdělaných, 64 %. Pokud respondenty porovnáváme z hlediska pohlaví, mají mírnou převahu ženy 44 %, nicméně muži vykazují také poměrně vysoké číslo, 38 %. V souvislosti s rodinným stavem respondentů se nejčastěji pro dobrovolnictví vyslovili svobodní respondenti, 55 %.

Zapojení do **formálního dobrovolnictví** vykazuje významně nižší počet respondentů ochotu se zapojit. Opět s přihlédnutím k odpovědi ANO a SPÍŠE ANO se 18 % dotazovaných přiklání ke kladné odpovědi. Z nich pak opět nejvyšší hodnotu 35 % jsou osoby ve věku 19-

29 let, vysokoškoláci 35 %, ženy i muži vykazují velmi podobné hodnoty a to 25 % a 20 % a svobodní respondenti 42 %.

Z výše uvedeného vyplývá závěr, že neformální dobrovolnictví je pro obyvatele mikroregionu až 2,5 x přijatelnější než dobrovolnictví formální. Celkově jsou nejvíce ochotni zapojit se osoby ve věku 19-29 let, vysokoškoláci, svobodní a ve větší míře ženy.

Hypotéza č. 6 předpokládá, že se lidé v mikroregionu Moštěnka mají zájem více zapojit do neformálního dobrovolnictví před formálním.

Hypotéza se potvrdí v případě, že větší procento respondentů z těch, kteří budou mít zájem zapojit se do dobrovolnictví, budou mít zájem o dobrovolnictví neformální.

Hypotéza se potvrdila. Větší zájem je v mikroregionu o dobrovolnictví neformální a v porovnání s celorepublikovými výzkumy uvedenými výše (48 %) dosahuje mikroregion velmi podobných výsledků (47 %) u neformálního dobrovolnictví.

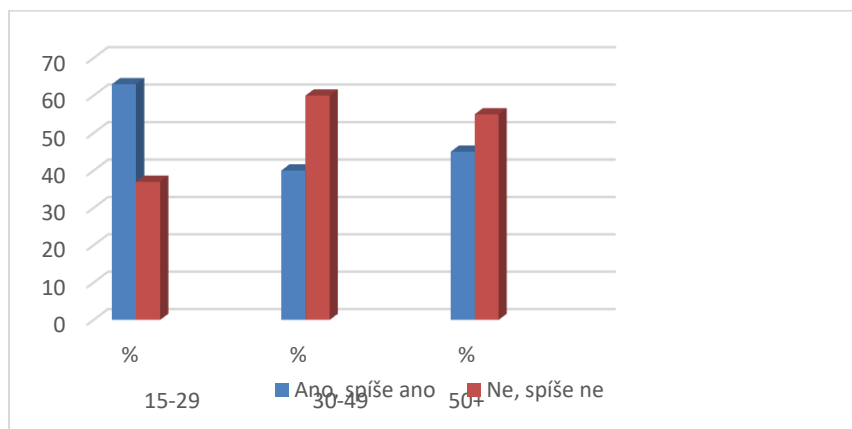
Hypotéza č. 7 předpokládá, že zájem obou pohlaví o dobrovolnictví je přibližně stejný. *Předpoklad vychází z výzkumu, jehož výsledky vypovídají, že ve formálním i neformálním dobrovolnictví mají muži i ženy přibližně stejný zájem o tuto činnost (Brozmanová Gregorová, 2012, s. 46)*

Hypotéza se naplní, pokud výstupy z dotazníku ukážou podobný zájem o dobrovolnictví u žen i u mužů.

Hypotéza se potvrdila, z výsledků výzkumu (graf 16 D) je patrný mírně zvýšený zájem žen, ale v podstatě bychom mohli konstatovat, že obě pohlaví vykazují zhruba stejný zájem. Neformální dobrovolnictví 44 % ženy, 38 % muži, formální dobrovolnictví 25 % ženy, 20 % muži.

4.4.3 Ochota zapojit se do neformálního dobrovolnictví podle věku

Graf č. 30 Ochota zapojení žen ve věku 50+ do neformálního dobrovolnictví podle věku

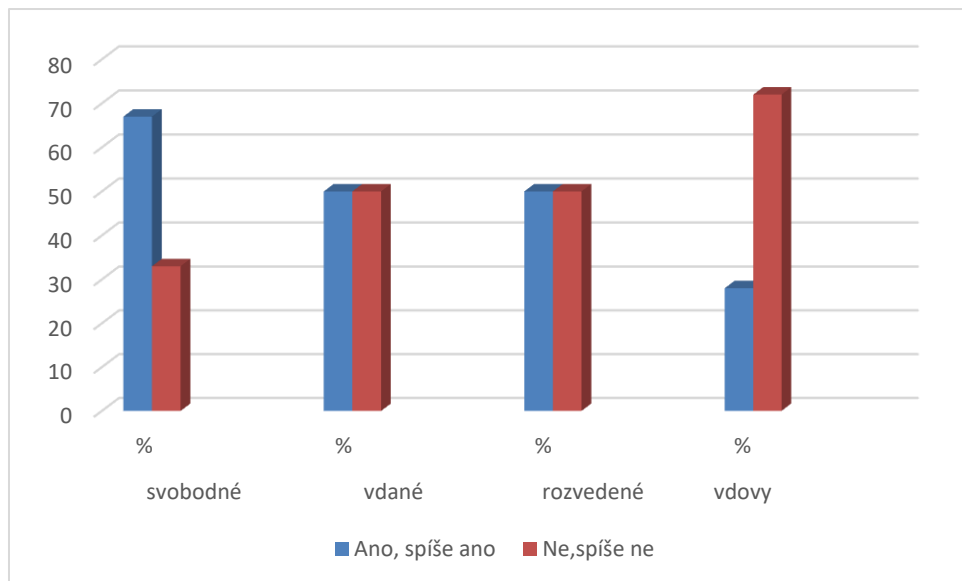
Ve výše uvedeném porovnání jsem pracovala pouze s neformálním dobrovolnictvím a kladnými a zápornými přístupy k zapojení do dobrovolnictví. A to vzhledem k tomu, že osob majících zájem o zapojení do formálního dobrovolnictví je velmi nízký a některé z nich jsou se zájemci o neformální dobrovolnictví totožné. Taktéž jsem sloučila kategorie kladných a záporných odpovědí, aby výstup byl více vypovídající.

Z porovnání je tedy patrné, že ochotu zapojit se do dobrovolnictví projevilo nejvíce žen ve věku 15-29 let, 63 %. Ženy ve věku 50+ vykazují také dost vysoké % a to ve výši 45 %. Z toho lze usoudit, že jistý potenciál v této věkové kategorii existuje.

Hypotéza č. 8 vychází z předpokladu, že ženy ve věku 50+ se více zapojí do neformální dobrovolnické činnosti než mladší ženy.

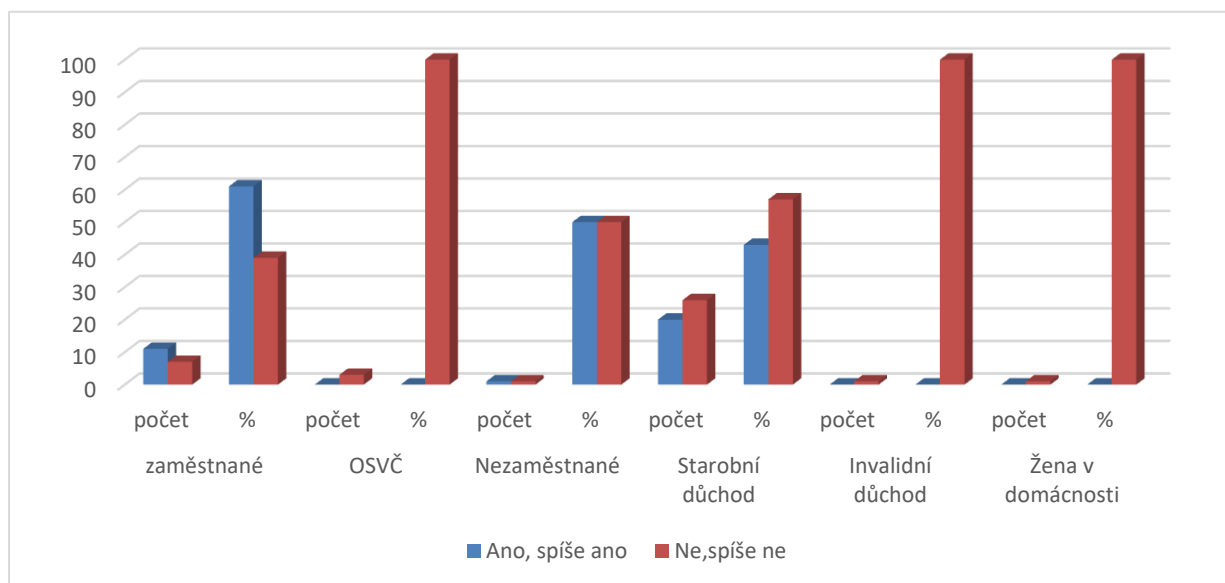
Hypotéza se nepotvrdila. V mého průzkumu je patrné, že v mikroregionu Moštěnka projevuje největší ochotu k dobrovolnické činnosti kategorie žen ve věku 15-29 let.

Graf č. 31 Ochota zapojení žen ve věku 50+ do neformálního dobrovolnictví podle rodinného stavu

Výsledek vyhodnocení ochoty zapojit se do neformálního dobrovolnictví u žen ve věku 50+ vykazuje výkyvy u žen svobodných, které mají zájem o tuto činnost o něco vyšší, 67 %, než ženy ostatních stavů, 50 %, a u vdov, které mají zájem nižší 28 %.

Graf č. 32 Ochota zapojení žen ve věku 50+ do neformálního dobrovolnictví podle ekonomického statusu

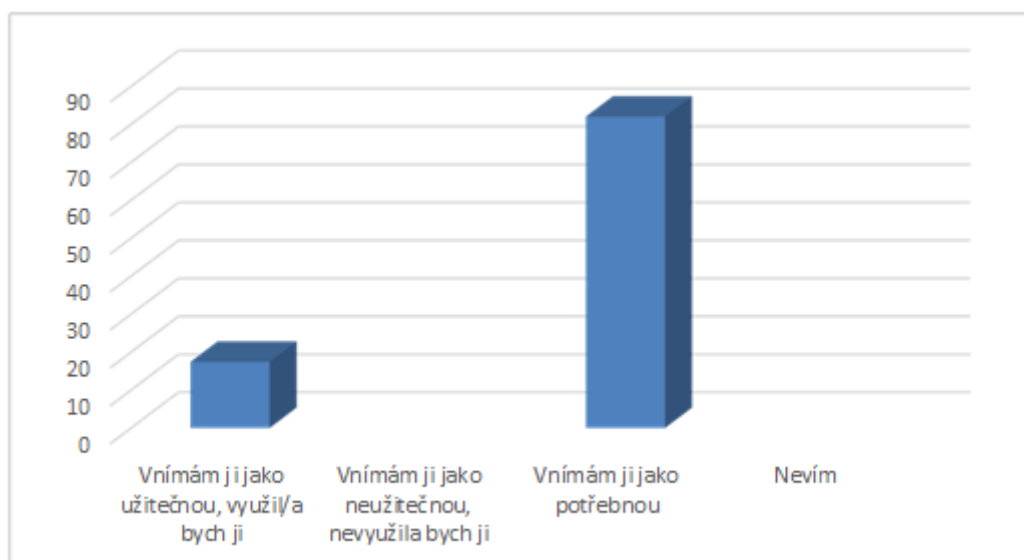
Pokud porovnáme ochotu žen ve věku 50+ s ekonomickým statutem, vychází nám, že nejvíce jsou ochotny zapojit se ženy zaměstnané, následují ženy nezaměstnané a pak starobní důchodkyně.

Z průzkumu je patrné, že v mikroregionu Moštěnka projevuje největší ochotu k dobrovolnické činnosti kategorie žen ve věku 15-29 let, přičemž ženy 50+ vykazují také značný potenciál. Při srovnávání pouze v kategorii 50+ poměr svobodných ochotných žen mírně převyšuje vdané a rozvedené, a u vdov se tento počet snižuje. Co se týká ekonomického statutu, nejvíce jsou ochotny zapojit se ženy zaměstnané.

4.5 Další faktory ovlivňující dobrovolnictví

4.5.1 Názor respondentů na dobrovolnickou činnost

Graf č. 33 Názor respondentů na dobrovolnickou činnost

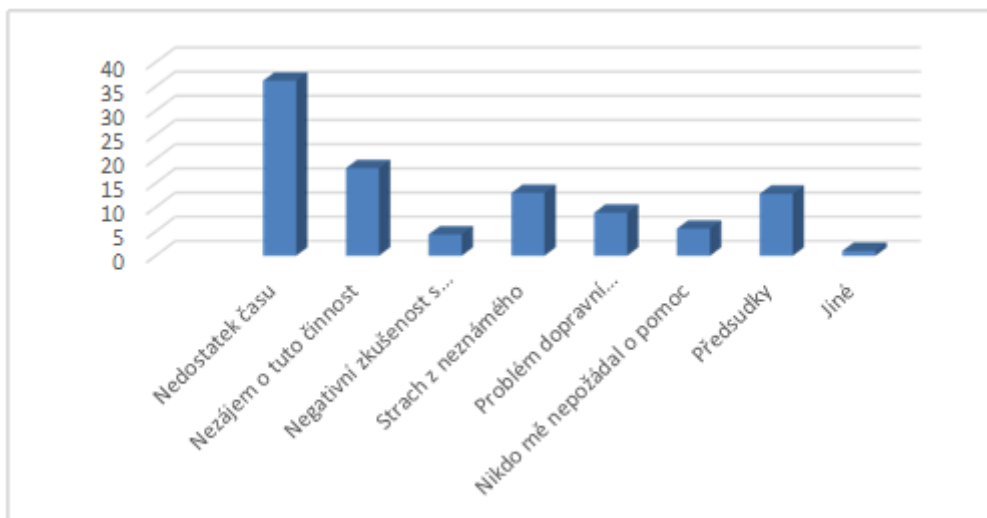
V otázce č. 12 měli respondenti vyjádřit názor na dobrovolnickou službu. 82 % respondentů vnímá dobrovolnickou činnost jako potřebnou. Jako užitečnou, s tím, že by ji i využil, odpovídá 18 % respondentů pozitivně. Dotazník umožňoval označit více označených odpovědí. Žádný z dotazovaných nepotvrdil neužitečnost dobrovolnictví.

Hypotéza č. 9 předpokládá, že obyvatelé mikroregionu Moštěnka vnímají dobrovolnictví v sociálních službách jako potřebné. Z výsledků výzkumu vyplývá, že 82 % respondentů vnímá dobrovolnickou činnost jako potřebnou

Hypotéza se naplnila, více než 50 % respondentů odpovědělo kladně.

4.5.2 Bariéry, které dle názoru respondentů mohou bránit dobrovolnické činnosti v sociální oblasti

Graf č. 34 Bariéry, které dle názoru respondentů mohou bránit dobrovolnické činnosti v sociální oblasti

Z pohledu bariér, kterým musí čelit dobrovolnická činnost se nejvýrazněji projevil nedostatek času. Až 36 % respondentů zaznačilo tuto odpověď. 18 % respondentů nemá zájem dobrovolnictví vykonávat, 13 % dotázaných má strach z něčeho, co neznají a stejný počet uvádí předsudky, které se mohou ve venkovském prostředí vyskytnout razantněji než ve městě. 9 % dotázaných vnímá jako bariéru dopravní dostupnost na venkově a 6 % respondentů uvádí, že je nikdo nepožádal. U možnosti jiné se objevil např. vysoký věk respondenta, či zneužití informací na jedné i druhé straně služby. Na tuto otázku bylo možné využít více odpovědí.

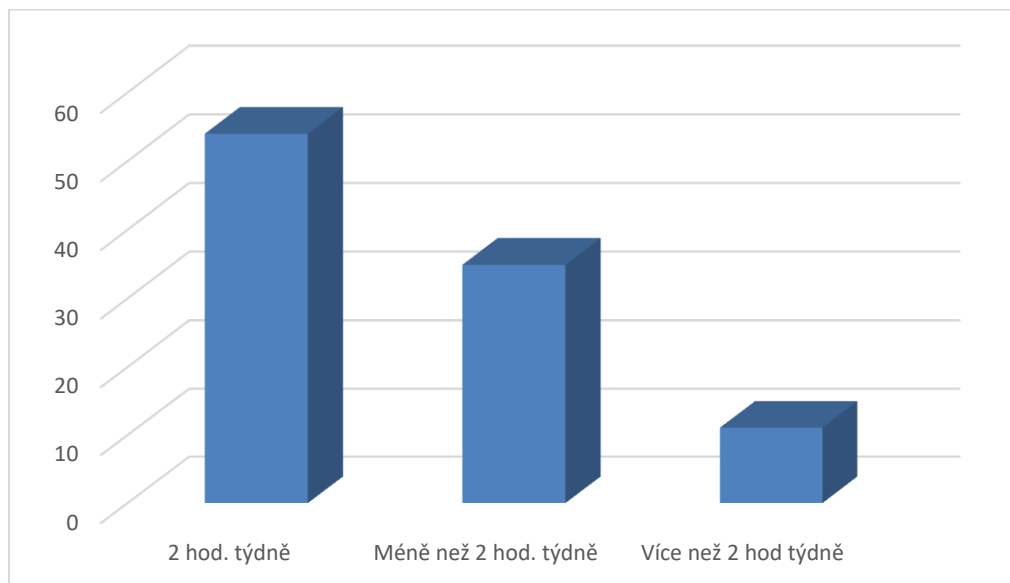
Lze tedy konstatovat, že nejvýrazněji se jako bariéra dobrovolnictví jeví čas, který respondenti uvedli v 36 % případů.

Hypotéza č. 10 předpokládá, že zásadní bariérou v dobrovolnictví pro obyvatele mikroregionu Moštěnka je skutečnost, že respondenta nikdo nepožádal o pomoc.

Hypotéza se nepotvrdila, jako nejzásadnější bariéru v dobrovolnictví v mikroregionu Moštěnka respondenti uvádějí nedostatek času.

4.5.3 Ochota věnovat čas dobrovolnictví v mikroregionu Moštěnka

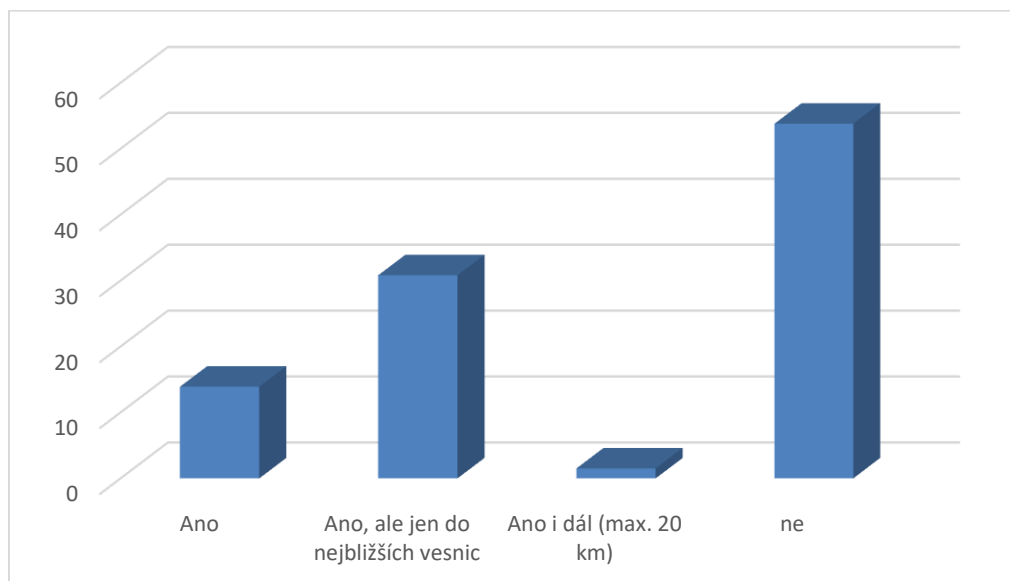
Graf č. 35 Časový prostor, který jsou respondenti ochotni věnovat dobrovolnické činnosti týdně

Z výše uvedených výsledků výzkumu vyplývá, že nejvíce respondentů se přiklání k možnosti, věnovat dobrovolnické činnosti 2 hodiny týdně a to 54 %, méně než 2 hod. týdně uvádí 35 % respondentů a více než 2 hodiny týdně 11 % respondentů.

4.5.4 Ochota respondentů dojet za dobrovolnickou činností

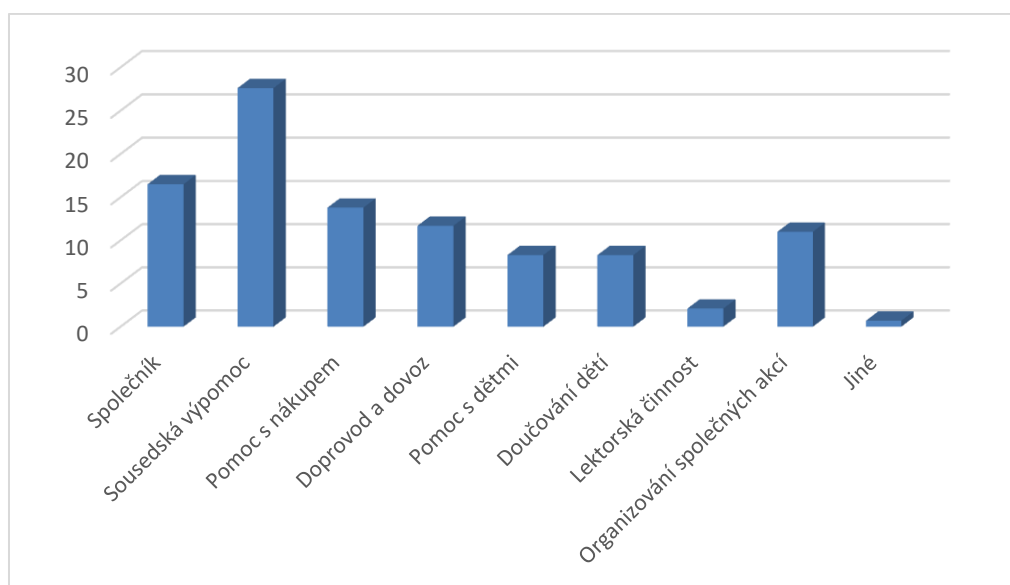
Graf č. 36 Ochota respondentů dojet za dobrovolnickou činností

Na otázku č. 16, která se ptá na ochotu respondentů dojet za dobrovolnickou činností odpovídá 14 % respondentů, že je ochotno dojet, 31 % spíše ano, 1 % je ochotno dojet i do vzdálenosti 20 km. Celkem ochotných dojet bez ohledu na vzdálenost je 54 % respondentů.

4.5.5 Respondenty preferované dobrovolnické činnosti

Graf č. 37 Respondenty preferované dobrovolnické činnosti

Otázka č. 17 se zaměřuje na respondenty preferované činnosti v případě, že by měli o dobrovolnickou činnost zájem. V této otázce bylo možno vyznačit i více odpovědí. Nevíce preferovanou činností je sousedská výpomoc, kterou označilo 28 % respondentů. Dělat druhému společnost označilo 16 % dotazovaných, dále respondenti označili pomoc s nákupem, kde se k odpovědi přihlásilo 14 % a následuje s 12 % pomoc s dovozem a odvozem. 11 % respondentů by rádo pomáhalo při organizaci společných akcí. Pomoc s dětmi či doučování dětí by chtělo dělat 8 % respondentů.

Na základě těchto odpovědí lze konstatovat, že nejpřijatelnější pro respondenty je sousedská výpomoc a těsně za ní jsou ty činnosti, které se sousedskou výpomocí úzce souvisí.

4.6 Shrnutí

První část dotazníku byla zaměřena na informovanost obyvatel o dobrovolnictví. Z výsledků vyplývá, že pouze 20 % dotazovaných má přehled o tom které organizace hledají dobrovolníky a ve větším zastoupení jsou zde zastoupeny ženy. Výzkum se dále zaměřil na zájem o zasílání novinek a nabídek na dobrovolnictví. Celkově 38 % respondentů odpovědělo, že by je tyto informace zajímali, a to napříč všemi věkovými kategoriemi. o se týká preferovaného typu akce, vnímají respondenti jako nejpřijatelnější veřejné prezentace možností zapojení se do dobrovolnictví a jako další nejčastěji označili přednášky v regionu. Již v menším počtu, zhruba o polovinu, by uvítali diskuse s dobrovolníky, případně se zástupci dobrovolnických organizací.

V případě, že by se chtěli stát dobrovolníky, obraceli by se respondenti nejvíce na pracovníky obecního úřadu, případně na kontaktní pracovníky, kteří v některých obcích fungují. Informace by dále hledali na obecních deskách, obecních a mikroregionálních webech. Z výše uvedeného je patrná silná vazba na osoby, které jsou zaměstnány na obci, nebo pověřeny vedením obce k výkonu těchto záležitostí. Lidé jim věří a především předpokládají, že zde na své otázky dostanou odpověď. Vzhledem k tomu, že lidé se na venkově většinou vzájemně znají a dlouhodobě spolupracují, je tato vazba přirozená.

Druhá část dotazníku byla zaměřená na zkušenosti s dobrovolnictvím a názorem na něj. Dobrovolnickou činnost v sociální oblasti v minulosti vykonávalo 14 % respondentů, v současnosti ji vykonává 20 % respondentů. Můžeme zde vidět mírný nárůst. Když srovnám i odpovědi z další části dotazníku, NDČ by bylo ochotno s jasnou odpovědí ANO vykonávat 18 % dotázaných a s odpovědí SPÍŠE ANO 29 % dotázaných. S formálním dobrovolnictvím mělo v minulosti zkušenost 4 % respondentů, v současnosti jsou to 3 %, vidíme zde klesající

tendenci. Na otázku, kolik respondentů by bylo ochotno se do FDČ zapojit, odpovídá 7 % ANO a dalších 11 % SPÍŠE ANO. Činnost, které se v rámci dobrovolnictví věnovali byla zaměřena z větší části na sousedskou výpomoc, práci se seniory, nebo na práci v nějakém spolku. Názor na dobrovolnickou činnost je jednoznačně pozitivní. Respondenti ji vnímají jako potřebnou v 82 % odpovědí. Neobjevila se ani jedna záporná odpověď.

Třetí část dotazníku je zaměřena na ochotu respondentů zapojit se do neformálního či formálního dobrovolnictví v mikroregionu Moštěnka. Ochota byla posuzována s ohledem na další veličiny jako je věk, vzdělání, pohlaví, rodinný stav. Pokud bereme odpovědi ANO a SPÍŠE ANO jako kladný postoj, můžeme konstatovat, že k zapojení do **neformálního dobrovolnictví** je přikloněno 47 % dotazovaných. S přihlédnutím k věkové kategorii je ochotno zapojit se až 54 % respondentů věkové kategorie 19-29 let, což je nejvíce. V souvislosti se vzděláním se vyslovilo pro dobrovolnictví nejvíce respondentů vysokoškolsky vzdělaných, 64 %. Pokud respondenty porovnááme z hlediska pohlaví, mají mírnou převahu ženy 44 %, nicméně muži vykazují také poměrně vysoké číslo, 38 %. V souvislosti s rodinným stavem respondentů se nejčastěji pro dobrovolnictví vyslovili svobodní respondenti, 55 %. Zapojení do **formálního dobrovolnictví** vykazuje významně nižší míru ochoty k zapojení. Opět s přihlédnutím k odpovědi ANO a SPÍŠE ANO se 18 % dotazovaných přiklání ke kladné odpovědi.

Z výše uvedeného vyplývá závěr, že neformální dobrovolnictví je pro obyvatele mikroregionu až 2,5 x přijatelnější než dobrovolnictví formální. Celkově jsou nejvíce ochotni zapojit se osoby ve věku 19-29 let, vysokoškoláci, svobodní a ve větší míře ženy.

Čtvrtá, závěrečná část dotazníku je zaměřena na čas, který by byli dobrovolníci ochotni věnovat, činnost, kterou by preferovali a dojíždění, které může být ve venkovském prostoru problémem. Poslední otázka se věnuje bariérám pro výkon dobrovolnictví. Časová dotace věnovaná potenciálními dobrovolníky na činnost v sociální oblasti v mikroregionu Moštěnka je 2 hodiny týdně. Dojíždění za dobrovolnictvím se nejeví až tak problematické. Přesto, že 54 % respondentů uvádí že ne, zbylý počet respondentů je ochotno tuto bariéru překonávat. Činnost, které respondenti preferovali se v podstatě neliší od činností, které již dobrovolníci vykonávali. Nejvíce se zajímají o sousedská výpomoc a za ní následují činnosti, které s ní úzce souvisí. Z pohledu bariér, kterým musí čelit dobrovolnická činnost se nejvýrazněji projevil nedostatek času. Až 36 % respondentů zaznačilo tuto odpověď. 18 % respondentů nemá zájem dobrovolnictví vykonávat, 13 % dotázaných má strach z něčeho, co neznají a stejný počet uvádí předsudky, které mohou být na venkově zásadní.

5 Diskuse

V následující kapitole se zaměřím na výsledky mého výzkumu v porovnání s jinými výzkumy, které byly v této oblasti prováděny a zamyslím se také nad slabými stránkami této práce.

Tato práce se snaží odpovědět na otázku, zda existuje v mikroregionu Moštěnka potenciál k zapojení do dobrovolnictví v sociální oblasti. Jak jsem v úvodu práce uvedla, potenciálem pro účely této práce je myšlena schopnost obyvatel mikroregionu zapojit se do dobrovolnictví. V této souvislosti jsem se zaměřila na informovanost a propagaci dobrovolnictví a zkušenosti s dobrovolnictvím, a především na ochotu občanů se do dobrovolnictví zapojit.

Z mého prováděného výzkumu vyplývá, že většina respondentů nemá žádné informace o možnostech k dobrovolnictví a až polovina respondentů by s obracelo na obecní úřad, pokud by se dobrovolníkem chtěli stát. Obyvatelé venkova vnímají obecní úřad jako přirozenou informační platformu a mají tendence se na pracovníky obcí obracet o radu či pomoc.

Výzkum prováděný Kubalčíkovou (2013), který uvádím v teoretické části se zaměřuje na péči o seniory na lokální úrovni, participaci venkovských obcí a potenciál místních samospráv při řešení sociálních problémů. Z tohoto výzkumu vyplývá, že existuje úzká provazba obyvatel na představitele obcí ve venkovském prostředí, obce mají významnou roli při řešení sociálních otázek a dobrovolnictví je možností ke zlepšení situace. Představitelé obcí si uvědomují že někteří obyvatelé jsou ve složitých sociálních situacích, snaží se situaci řešit, ale řešení bývají pro nedostatek času a lidských zdrojů nesystematická a nárazová.

Výzkum v mikroregionu Moštěnka se věnuje také zkušenosti s dobrovolnictvím. 20 % respondentů uvádí, že mají zkušenost s dobrovolnictvím v sociální oblasti. Z výzkumů (Frič, Pospíšilová 2010) prováděnými v ČR v roce 2010, je zřejmé, že se neformální dobrovolnictví pohybuje okolo 45 %. Velmi podobné výsledky vykazují i slovenské výzkumy z roku 2012. Rozdíl může být ovlivněn i položením otázky v mém výzkumu, kde se ptám na dobrovolnictví v sociální oblasti, přičemž výzkumy Friče a Pospíšilové se zaměřují na dobrovolnictví obecně. Nicméně se zde nabízí příležitost dobrovolnictví aktivně podpořit, protože ochota obyvatel v mikroregionu Moštěnka do dobrovolnictví se zapojit vykazuje vysokou hodnotu, až 48 %.

Jako nejvíce preferovanou aktivitu v rámci dobrovolnictví respondenti v mikroregionu uváděli sousedskou výpomoc. Také ve výzkumu prováděném v rámci ČR (Frič, Vávra, 2012) dominuje v neformálním dobrovolnictví jednoznačně sousedská výpomoc. Při vyhodnocování bariér dle všech výše uvedených výzkumů se na předních místech objevuje nedostatek času.

Slabou stránku výzkumu vnímám v omezené dostupnosti informací týkajících se dobrovolnictví, které by bylo děleno na formální a neformální, a ještě se zaměřením převážně na sociální oblast, tak jak by to požadovala moje práce. Výzkumy v oblasti neformálního dobrovolnictví jsou vztahovány velmi často k zájmovým aktivitám a sociální oblasti se dotýkají méně často.

Slabinou mého výzkumu je i mírná odchylka od původně plánovaného kvótního výběru, který nemohl být dodržen vzhledem k omezenému výběru respondentů v jednotlivých obcích.

V neposlední řadě je zde i moje nezkušenost s prováděním výzkumných prací. Přestože jsem během práce byla přesvědčená, že směr, který práci udávám je ten nejlepší a dělala jsem z mého pohledu maximum, dnes, po zkušenosti, kterou jsem udělala, bych nastavila některé věci jinak. Například dotazník by měl lehce jinou podobu.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo vyhodnotit potenciál dobrovolnictví na území mikroregionu Moštěnka a specifikovat dobrovolnictví ve venkovském prostoru.

Výzkumem jsem zjišťovala, zda mají obyvatelé mikroregionu Moštěnka informace o dobrovolnictví, jak jej vnímají a zda mají zájem zapojit se do něj. Mikroregion má 22 obcí, většina z nich byla do výzkumu zapojena prostřednictvím kontaktních pracovníků, kteří v jednotlivých obcích řeší sociální oblast a území obce dobře znají. To bylo jedním z důvodů, proč byla návratnost v dotazníkovém šetření vysoce úspěšná. Prezentace výstupů z dotazníků pak vypovídá, že všichni respondenti vnímají dobrovolnictví jako užitečné. Ochotu zapojit se do dobrovolnické činnosti v sociální oblasti deklarovalo pro neformální dobrovolnictví 2,5 x více respondentů a než pro formální dobrovolnictví, největší zájem projevují vysokoškolsky vzdělaní lidé, lidé ve věku 19–26 let a s mírnou převahou ženy. V textu práce jsem uváděla informaci, že vidím potenciál i v mladších seniorech, kteří odcházejí z pracovního procesu do důchodu a jsou schopni přinášet společnosti prospěch a sami potřebují být ještě užiteční.

Z výzkumu vyplývá, že věková kategorie 50+ těsně následuje kategorii 19-26 let, a proto vidím prostor pro aktivizaci těchto lidí. V úvodu mé práce jsem také uváděla informaci o projektu „Komunitní práce pro Moštěnku“, kde chceme „dobrovolnickou sílu“ využít. Výsledky výzkumu vypovídají, že potenciál zde existuje, je nutno jej správně uchopit a pracovat s lidmi a motivovat je tak, aby začali dobrovolnictví vnímat jako samozřejmou součást svého života. Tato práce, bude tedy prakticky využita jako podpůrný materiál při aktivizaci dobrovolníků v mikroregionu Moštěnka při realizaci výše uvedeného projektu.

Další výzkum by mohl směřovat k udržení dobrovolnických aktivit v mikroregionu Moštěnka a v jeho rámci by se mohly zjišťovat potřeby a motivace dobrovolníků.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BAŠE, Miroslav. 2006. Sborník příspěvků z mezinárodní konference. Venkov je náš svět. Praha: Česká zemědělská univerzita Praha. ISBN: 80-213-1539-3
- BOARDMAN, Jed. 2010. Social Inclusion and Mental Health. London: RCPsych Publications is an imprint of the Royal College of Psychiatrists.
- BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A., T. MATULAYOVÁ., A. MRAČKOVÁ., L. VAVRINČÍKOVÁ., J. VLAŠIČOVÁ a S. KORÓNY. 2012. Dobrovolnictvo na Slovensku – výskumné reflexie. Bratislava: Iuventa – Slovenský inštitút mládeže. ISBN 978-80-8072-119-0.
- DISMAN, Miroslav. 2002. Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha. Karolinum. ISBN 80-246-0139-7
- FRIČ, Pavol a Martin VÁVRA. 2012. Tři tváře komunitního dobrovolnictví. Praha: Hestia. ISBN: 978-80-903696-9-6
- FRIČ, Pavol. 2011. Současné trendy dobrovolnictví a sociální práce. Sociální práce/Sociálna práca, č. 4, s. 8-9. ISSN: 1213-6204
- FRIČ, Pavol a Tereza POSPÍŠILOVÁ. 2010. Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století. Praha: Agnes. ISBN 978-80-903696-8-9.
- GREGORINIOVÁ, J. a V. SCHOLLAROVÁ. 2006. Místní kultura – stabilizační a stimulační faktor rozvoje českého venkova In Sborník příspěvků z mezinárodní konference: Venkov je náš svět-Český Krumlov. Praha: Česká zemědělská univerzita. ISBN: 80-213-1463-X
- KUBALČÍKOVÁ, Kateřina. 2013. Obce a jejich participace při poskytování péče o seniory se sníženou soběstačností. Aktivní hráč nebo přihlížející? Sociální práce/Sociálna práca, č. 4, s. 54–65. ISSN: 1213-624
- KITLIŇSKÁ, Jana. 2012. Dobrovolnictví jako příležitost k mezigeneračnímu učení. Sociální práce/Sociálna práca, č. 4, s. 126-131. ISSN: 1213-624
- LINHART J., M. PETRUSEK., A. VODÁKOVÁ., H. MAŘÍKOVÁ. 1996. Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-310-5
- MATULAYOVÁ, Tatiana. a kol., 2016. Motivace k dobrovolnictví. Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN: 978-80-244-5110-7

- NOVÝ, Jan. 2013. Přístupy ke stanovení ceny dobrovolnické práce. Brozmanová Gregorová, A., Břízová, B., Pechková, Š., Havlová, L., Křenková, E., Macků, R., a kol. *Dobrovolnictví ve výzkumu a v praxi*. Jindřichův Hradec: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica.
- OLECKÁ, Ivana a Kateřina IVANOVÁ. 2010. Metodologie vědecko-výzkumné činnosti. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, o.p.s. ISBN 978-80-87240-33-5.
- PERLÍN, Radim. 2000. Venkov, typologie venkovského prostoru. In *Česká entoekologie*. Praha: Cargo Publishers s.r.o.
- POLÁCHOVÁ KROPÁČKOVÁ., Markéta. 2018. Využití komunitní práce a komunitního plánování pro řešení sociálních problémů na venkově. Absolventská práce. Olomouc: CARITAS-Vyšší odborná škola sociální Olomouc
- PUNCH, Keith F. 2008. Základy kvantitativního šetření. Praha. Portál s.r.o. ISBN 978-80-7367-381-9
- SLEPIČKA, Alois. 1981. Venkov a/nebo město, lidé, sídla krajina. Praha: Svoboda. ISBN: 25-138-81
- SLOWÍK, Josef. 2011. Dobrovolnictví jako nepostradatelný nástroj sociální inkluze. *Sociální práce/Sociálna práca*, č. 4, s. 43–48. ISSN: 1213-6204
- SVOBODOVÁ, H. a J.BINEK., J. HOLEČEK., I.GALVASOVÁ., K. CHABIČOVSKÁ. 2011. Synergie ve venkovském prostoru. Brno: GaREP, spol. s.r.o. ISBN: 978-80-904308-8-4
- SURYNEK, A. a R. KOMÁRKOVÁ., E. KAŠPÁRKOVÁ. 2001. Základy sociologického výzkumu. Praha: Management Press. ISBN 80-7261-038-4
- ŠKRABAL, I. a S. NUNVÁŘOVÁ., J. NOVÁL., V. TŘEBÍCKÝ. 2006. Metodika zavádění managementu rozvoje mikroregionů. CPKP Střední Morava. EURO-PRINT PŘEROV s.r.o. ISBN: 80-86902-39-0
- WADE P. a P. RINNE. 2011. Průvodce programem LEADER, založený na zkušenostech z Finska, Irsko a České republiky. Brno: Ústav územního rozvoje ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj. ISBN: 978-80-87318-20-1
- WOODS, Michael. 2005. Rural geography: Processed, responded and experiences in rural restructuring. London: Sage Publications. ISBN: 139780761947608

Elektronické zdroje

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Průvodce dobrovolnictvím 50+.

[on line]. © 2015. [citace z 10.10.2018]. Dostupné z:

https://www.mpsv.cz/files/clanky/23617/2_Dobrovolnictvi_50_plus.pdf

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013–2017. [on line]. © 2014. [citace z 8.10.2018]. Dostupné z:

http://www.mpsv.cz/files/clanky/20851/NAP_311214.pdf

PERLÍN, R. Venkov, typologie venkovského prostoru. [on line]. © 2014. [citace z 26.1.2019]. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/perlin-pdf

EUROPAN NETWORK FOR RURAL DEVELOPMENT. EU rural review č. 26. [on line].

© 2018. [citace z 10.9.2018]. https://enrd.ec.europa.eu/enrd-thematic-work/smart-and-competitive-rural-areas/smart-villages_en

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA. [on line]. © 2004. [citace z 26.1.2019]. Dostupné z:

www.mvcr.cz/soubor/priloh-1-pdf.aspx

Seznam tabulek:

TABULKA Č. 1 PŘEHLED RESPONDENTŮ DLE VĚK A POHLAVÍ.....	31
TABULKA Č. 2 PŘEHLED RESPONDENTŮ DLE NEJVYŠŠÍHO UKONČENÉHO VZDĚLÁNÍ	31

Seznam Grafů:

GRAF Č. 1	ROZLOŽENÍ RESPONDENTŮ DLE POHLAVÍ.....	33
GRAF Č. 2	ROZLOŽENÍ RESPONDENTŮ PODLE VĚKU	33
GRAF Č. 3	ROZLOŽENÍ RESPONDENTŮ DLE NEVYŠŠÍHO DOSAŽENÉHO VZDĚLÁNÍ.....	34
GRAF Č. 4	ROZLOŽENÍ RESPONDENTŮ PODLE EKONOMICKÉHO STATUSU	35
GRAF Č. 5	ROZLOŽENÍ RESPONDENTŮ PODLE RODINNÉHO STAVU.....	35
GRAF Č. 6	INFORMOVANOST RESPONDENTŮ O ORGANIZACÍCH, KTERÉ HLEDAJÍ DOBROVOLNÍKY	36
GRAF Č. 7	INFORMOVANOST RESPONDENTŮ O ORGANIZACÍCH, KTERÉ HLEDAJÍ DOBROVOLNÍKY, PODLE POHLAVÍ.....	37
GRAF Č. 8	ZÁJEM RESPONDENTŮ (MÍRA) O PRAVIDELNĚ ZASÍLANÉ NOVINKY A NABÍDKY NA ZAPOJENÍ SE DO DOBROVOLNICTVÍ V SOCIÁLNÍ OBLASTI V MIKROREGIONU PODLE VĚKOVÝCH KATEGORIÍ.....	38
GRAF Č. 9	ZÁJEM RESPONDENTŮ O ZASÍLÁNÍ NOVINEK A NABÍDEK K ZAPOJENÍ DO DOBROVOLNICTVÍ V SOCIÁLNÍ OBLASTI V SOUVISLOSTI S OCHOTOU ZAPOJIT SE DO <u>NEFORMÁLNÍHO DOBROVOLNICTVÍ</u>	39
GRAF Č. 10	ZÁJEM RESPONDENTŮ O ZASÍLÁNÍ NOVINEK A NABÍDEK K ZAPOJENÍ DO DOBROVOLNICTVÍ V SOCIÁLNÍ OBLASTI V SOUVISLOSTI S OCHOTOU ZAPOJIT SE DO <u>FORMÁLNÍHO DOBROVOLNICTVÍ</u>	40
GRAF Č. 11	PREFEROVANÝ TYP AKCE SE ZAMĚŘENÍM NA PROPAGACI PŘÍLEŽITOSTÍ NA ZLEPŠENÍ ŽIVOTA OBYVATEL V MIKROREGIONU, KTERÝ BY RESPONDENT BYL OCHOTEN NAVŠTÍVIT	41
GRAF Č. 12	NA KOHO BY SE RESPONDENT OBRÁTIL, POKUD BY SE CHTĚL STÁT DOBROVOLNÍKEM.....	42
GRAF Č. 13	ZPŮSOB ŠÍŘENÍ INFORMACÍ O DOBROVOLNICTVÍ V REGIONU PREFEROVANÝ RESPONDENTY	43
GRAF Č. 14	POČET RESPONDENTŮ, KTERÍ V <u>MINULOSTI VYKONÁVALI</u> DOBROVOLNICKOU ČINNOST V SOCIÁLNÍ OBLASTI.....	44
GRAF Č. 15	POČET RESPONDENTŮ, KTERÍ V <u>SOUČASNOSTI VYKONÁVAJÍ</u> DOBROVOLNICKOU ČINNOST V SOCIÁLNÍ OBLASTI.....	45
GRAF Č. 16	ČINNOST VYKONÁVANÁ V RÁMCI DOBROVOLNICTVÍ	46
GRAF Č. 17	ZKUŠENOSTI RESPONDENTŮ S PRACÍ POD NĚJAKOU ORGANIZACÍ V <u>MINULOSTI</u>	47
GRAF Č. 18	ZKUŠENOSTI RESPONDENTŮ S PRACÍ POD NĚJAKOU ORGANIZACÍ V <u>SOUČASNOSTI</u>	47
GRAF Č. 19	ČASOVÁ DOTACE PRO DOBROVOLNICKOU ČINNOST	48
GRAF Č. 20	OCHOTA RESPONDENTŮ ZAPOJIT SE DO <u>NEFORMÁLNÍHO DOBROVOLNICTVÍ</u> V DSO MIKROREGIONU MOŠTĚNKA.....	49
GRAF Č. 21	OCHOTA RESPONDENTŮ ZAPOJIT SE DO <u>NEFORMÁLNÍHO DOBROVOLNICTVÍ</u> V DSO MIKROREGIONU MOŠTĚNKA <u>PODLE VĚKU</u>	50
GRAF Č. 22	OCHOTA ZAPOJIT SE DO <u>NEFORMÁLNÍHO DOBROVOLNICTVÍ</u> V DSO MIKROREGIONU MOŠTĚNKA <u>PODLE VZDĚLÁNÍ</u>	50
GRAF Č. 23	OCHOTA ZAPOJIT SE DO <u>NEFORMÁLNÍHO DOBROVOLNICTVÍ</u> V DSO MIKROREGIONU MOŠTĚNKA <u>PODLE POHLAVÍ</u>	51
GRAF Č. 24	OCHOTA ZAPOJIT SE DO <u>NEFORMÁLNÍHO DOBROVOLNICTVÍ</u> V DSO MIKROREGIONU MOŠTĚNKA <u>PODLE RODINNÉHO STAVU</u>	52
GRAF Č. 25	OCHOTA ZAPOJIT SE DO <u>FORMÁLNÍHO DOBROVOLNICTVÍ</u> V DSO MIKROREGIONU MOŠTĚNKA.....	53
GRAF Č. 26	OCHOTA RESPONDENTŮ ZAPOJIT SE DO <u>FORMÁLNÍHO DOBROVOLNICTVÍ</u> V DSO MIKROREGIONU MOŠTĚNKA <u>PODLE VĚKU</u>	54

GRAF Č. 27	OCHOTA RESPONDENTŮ ZAPOJIT SE DO FORMÁLNÍHO DOBROVOLNICTVÍ V DSO MIKROREGIONU MOŠTĚNKA PODLE VZDĚLÁNÍ	55
GRAF Č. 28	OCHOTA ZAPOJIT SE DO FORMÁLNÍHO DOBROVOLNICTVÍ V DSO MIKROREGIONU MOŠTĚNKA PODLE POHLAVÍ	55
GRAF Č. 29	OCHOTA ZAPOJIT SE DO FORMÁLNÍHO DOBROVOLNICTVÍ V DSO MIKROREGIONU MOŠTĚNKA PODLE RODINNÉHO STAVU	56
GRAF Č. 30	OCHOTA ZAPOJENÍ ŽEN VE VĚKU 50+ DO NEFORMÁLNÍHO DOBROVOLNICTVÍ PODLE VĚKU	58
GRAF Č. 31	OCHOTA ZAPOJENÍ ŽEN VE VĚKU 50+ DO NEFORMÁLNÍHO DOBROVOLNICTVÍ PODLE RODINNÉHO STAVU	59
GRAF Č. 32	OCHOTA ZAPOJENÍ ŽEN VE VĚKU 50+ DO NEFORMÁLNÍHO DOBROVOLNICTVÍ PODLE EKONOMICKÉHO STATUSU	59
GRAF Č. 33	NÁZOR RESPONDENTŮ NA DOBROVOLNICKOU ČINNOST.....	60
GRAF Č. 34	BARIÉRY, KTERÉ DLE NÁZORU RESPONDENTŮ MOHOU BRÁNIT DOBROVOLNICKÉ ČINNOST V SOCIÁLNÍ OBLASTI.....	61
GRAF Č. 35	ČASOVÝ PROSTOR, KTERÝ JSOU RESPONDENTI OCHOTNI VĚNOVAT DOBROVOLNICKÉ ČINNOSTI TÝDNĚ	62
GRAF Č. 36	OCHOTA RESPONDENTŮ DOJÍŽDĚT ZA DOBROVOLNICKOU ČINNOSTÍ.....	63
GRAF Č. 37	RESPONDENTY PREFEROVANÉ DOBROVOLNICKÉ ČINNOSTI.....	63

DOTAZNÍK – PŘÍLOHA Č. 1

**POTENCIÁL ZAPOJENÍ DO DOBROVOLNICTVÍ V SOCIÁLNÍ OBLASTI
MIKROREGIONU MOŠTĚNKA**

!Dobrovolnictví je aktivita, která zahrnuje bezplatnou pomoc jiné osobě či skupině (vyjma rodiny) v jejich prospěch. V oblasti sociální zahrnuje např. sousedskou výpomoc, doprovod k lékaři, společně strávený čas /

1) Máte informace o tom, ve kterých organizacích hledají dobrovolníky?

Ano
Ne

2) Máte zájem o pravidelné zasílání novinek a nabídek na zapojení se do dobrovolnictví v sociální oblasti v mikroregionu?

Ano
Ne

3) Které z akcí zaměřené na propagaci příležitostí, jak se zapojit do zlepšení života obyvatel v mikroregionu, byste se byl/a ochoten/na navštívit?

Veřejné prezentace možností
Diskuse s dobrovolníky
Diskuse s pracovníky dobrovolnických organizací
Přednášky
Jiné, uveďte
Žádné, nemám zájem

4) Kdybyste se chtěl/a stát dobrovolníkem, na koho byste se obrátil/a:

- Znám člověka, který je dobrovolníkem
- Na mnou vybranou organizaci, pro kterou bych chtěl/a vykonávat dobrovolnickou činnost
- Na pracovníky obecního úřadu
- Jinam, uveďte

5) Jakým způsobem by se informace o dobrovolnictví v regionu měly šířit?
/možnost vybrat i více odpovědí/

- Obecní zpravodaje
- Obecní deska
- Obecní web
- Mikroregionální web
- Různé veřejné akce
- Jinak.....

6) Vykonávali jste, neformální dobrovolnickou činnost v sociální oblasti?
/neformální – jakákoliv pomoc bez nároku na finanční odměnu, může být organizovaná zprostředkovatelem/zastřešena organizací

- Ano
- Ne

Nechci odpovídat (přejděte na otázku č. 13)

7) Vykonáváte neformální dobrovolnickou činnost v sociální oblasti?
/neformální – jakákoliv pomoc bez nároku na finanční odměnu, může být organizovaná zprostředkovatelem/zastřešena organizací

- Ano
- Ne (přejděte na otázku č. 9)
- Nechci odpovídat (přejděte na otázku č. 9)

8) Vaši činnost by bylo možné označit jako

/možnost vybrat i více odpovědí/

Činnost v nějakém místním spolku jako nečlen

/práce se seniory, práce s dětmi, červený kříž/

Pomoc při aktivitách obce v sociální oblasti

Sousedská výpomoc

Jiná.....

9) Vykonávali jste formální dobrovolnickou činnost v sociální oblasti?

/formální – zaštitěna nějakou organizací, upravena smluvně, zajišťuje klientovi i dobrovolníkovi určité jistoty/

Ano

Ne

Nechci odpovídat (přejděte na otázku č. 13)

10) Vykonáváte formální dobrovolnickou činnost v sociální oblasti?

/formální – zaštitěna nějakou organizací, upravena smluvně, zajišťuje klientovi i dobrovolníkovi určité jistoty/

Ano

Ne (přejděte na otázku č. 13)

Nechci odpovídat (přejděte na otázku č. 13)

11) Pracoval jste jako dobrovolník v organizaci zaměřené na

/možnost vybrat i více odpovědí/

práci se seniory

práci s dětmi

práci s hendikepovanými

práci zaměřené na drogově závislé

V organizaci zaměřen na jinak znevýhodněné osoby

V jiné organizaci

12) Můžete uvést, kolik hodin do měsíce věnujete dobrovolnictví v organizaci

- 2 hodiny týdně
- Méně než 2 hodiny týdně
- Více než 2 hodiny týdně

13) Jaký máte názor na dobrovolnickou činnost? Můžete vybrat více možností.

- Vnímám ji jako užitečnou, využil bych ji
- Vnímám ji jako neužitečnou, nevyužil bych ji
- Vnímám ji jako potřebnou
- Nevím

14) Byli byste ochotni zapojit se do neformálního dobrovolnictví v našem regionu?

/Neformální dobrovolnictví – jakákoliv pomoc bez nároku na finanční odměnu, může být organizovaná zprostředkovatelem/

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne (přejděte na otázku č. 19)
- Ne (přejděte na otázku č. 19)

15) Byli byste ochotni zapojit se do formálního dobrovolnictví v našem regionu?

/formální – zaštitěna nějakou organizací, upravena smluvně, zajišťuje klientovi i dobrovolníkovi určité jistoty/

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne (přejděte na otázku č. 19)
- Ne (přejděte na otázku č. 19)

16) Kolik času byste byli ochotni věnovat?

- 2 hodiny týdně
- Méně než 2 hodiny týdně
- Více než 2 hodiny týdně

17) Byli byste ochotni dojíždět?

- Ano
- Ano, ale jen do nejbližších vesnic
- Ano i dál (max. 20 km)
- Ne

18) Co byste chtěl/a dělat?

/možnost vybrat i více odpovědí/

- Společník (např. doprovod na procházky, společné diskuse, četba)
- Sousedská výpomoc (drobná pomoc v domácnosti)
- Pomoc s nákupem
- Doprovod a dovoz
- Pomoc s dětmi
- Doučování dětí
- Lektorská činnost
- Organizování společných akcí (zájezd, divadlo, přednáška)
- Jiné.....

19) Jaké bariéry mohou bránit dobrovolnické činnosti v sociální oblasti?

/možnost vybrat i více odpovědí/

- Nedostatek času
- Nezájem o tuto činnost
- Negativní zkušenost s dobrovolnictvím
- Strach z neznámého

- Problém dopravní dostupnosti na venkově
- Nikdo mě nepožádal o pomoc
- Předsudky
(lidé ve stejné obci se navzájem znají, mohou vznikat zbytečné klepy)
- Jiné.....

20) Jaký je váš ekonomický status (převažující)

/možnost vybrat i více odpovědí/

- Zaměstnanec
- Nezaměstnaný
- Poživatel starobního důchodu
- Poživatel invalidního důchodu
- Rodičovská dovolená
- Žena v domácnosti
- Student

- 21) Jste** Muž
- Žena

22) Jaký je váš věk

- 15–29 let
- 30-49 let
- 50-69 let
- 70 +

23) Rodinný stav

- Svobodný
- Ženatý, vdaná
- Rozvedený
- Vdovec, vdova

Děkujeme za Váš čas